

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 683/2023-60

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária Mandzák a spol., s. r. o., Zámocká 5, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 TdoV 7/2019 z 24. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2, čl. 49 a čl. 50 ods. 3 a 6 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a), b) a d) a čl. 7 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva podľa čl. 2 ods. 1 Protokolu č. 7 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „protokol č. 7“) a práv podľa čl. 47, čl. 48 ods. 2 a čl. 49 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 TdoV 7/2019 z 24. marca 2022. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a priznať mu primerané finančné zadostučinenie a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 683/2023-31 zo 14. decembra 2023 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Špecializovaného trestného súdu v Pezinku (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) č. k. PK-2T/24/2016-6001 z 18. októbra 2017 uznaný vinným zo zločinu machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchateľstvom podľa § 20 a § 266 ods. 1, ods. 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona, pre ktorý bol odsúdený podľa § 266 ods. 3 Trestného zákona s prihliadnutím na § 36 písm. j) a § 38 ods. 2 a 3 Trestného zákona na trest odňatia slobody vo výmere 9 rokov, na ktorého výkon bol zaradený do ústavu s minimálnym stupňom stráženia. Zároveň bol sťažovateľovi uložený peňažný trest vo výmere 30 000 eur a pre prípad jeho úmyselného zmarenia bol stanovený náhradný trest odňatia slobody na 12 mesiacov. Napokon mu bol uložený trest zákazu činnosti spočívajúci v zákaze výkonu zamestnania, povolania a funkcie v orgánoch verejnej moci na dobu 5 rokov.

4. Prvostupňové rozhodnutie napadol odvolaním tak sťažovateľ, ako aj ďalší obvinený a prokurátorka Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“). O riadnych opravných prostriedkoch rozhodol najvyšší súd ako odvolací súd rozsudkom sp. zn. 2 To 2/2018 z 15. novembra 2018 tak, že podľa § 321 ods. 1 písm. b), c) a e) a ods. 3 Trestného poriadku napadnutý rozsudok špecializovaného trestného súdu vo vzťahu k sťažovateľovi a ďalším dvom obvineným zrušil v celom rozsahu a sám podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku uznal sťažovateľa za vinného zo spáchania zločinu machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchateľstvom podľa § 20 a § 266 ods. 1, ods. 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona, pre ktorý ho odsúdil podľa § 266 ods. 3 Trestného zákona v spojení s § 36 písm. j) a § 38 ods. 2 a 3 Trestného zákona na trest odňatia slobody vo výmere 9 rokov, so zaradením sťažovateľa do ústavu s minimálnym stupňom stráženia. Súčasne odvolací súd uložil sťažovateľovi peňažný trest vo výmere 30 000 eur s ustanovením náhradného trestu odňatia slobody na 1 rok pre prípad úmyselného zmarenia peňažného trestu. Rovnako ako prvostupňový súd, aj odvolací súd uložil sťažovateľovi trest zákazu činnosti spočívajúci v zákaze výkonu zamestnania, povolania a funkcie v orgánoch verejnej moci vo výmere 5 rokov.

5. Proti rozhodnutiu najvyššieho súdu z 15. novembra 2018 sťažovateľ (a ďalší obvinený) podal dovolanie, o ktorom najvyšší súd ako súd dovolací rozhodol uznesením sp. zn. 1 TdoV 7/2019 z 24. marca 2022 tak, že ho podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ nasmeroval svoju ústavnú sťažnosť proti uzneseniu dovolacieho súdu, poukazujúc na znenie čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a) a b) dohovoru, ako aj na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) Penev proti Bulharsku, rozsudok zo 7. januára 2010, č. 20494/04, § 42, Adrian Constantin proti Rumunsku, rozsudok z 12. apríla 2011, č. 21175/03, § 23 – § 25, na smernicu Európskeho parlamentu a rady č. 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (ďalej len „smernica o práve na informácie“), na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „SDEÚ“) vo veci Kolev a iní z 5. júna 2018 (sp. zn. C-612/15) a na nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3395/10 z 24. februára 2005. Vyslovil presvedčenie, že ako obvinený mal byť v trestnom konaní oboznámený s podstatou obvinenia, a to tak so skutkovými zisteniami, ako aj s právnymi závermi vo veci konajúcich súdov, k čomu v jeho prípade nedošlo.

7. V prvom rade sťažovateľ v súvislosti so svojou trestnou vecou tvrdí, že súd prvého stupňa, odvolací súd a napokon aj súd dovolací „prišli“ s inou právnou kvalifikáciou škody, ktorú mali obvinení (teda aj on) svojím konaním spôsobiť. Kým špecializovaný trestný súd škodu vzhliadol v tzv. skutočnej škode (úbytku na majetku), podľa § 124 ods. 1 (prvej vety) Trestného zákona nadriadený odvolací súd spôsobenú škodu normatívne nachádzal v § 124 ods. 2 Trestného zákona, pritom poškodeného vymedzil ako potenciálneho poškodeného. Podľa dovolacieho súdu išlo o škodu v zmysle § 124 ods. 1 (druhej vety) Trestného zákona.

8. Za podstatné sťažovateľ považuje, že dovolacím súdom stanovená právna kvalifikácia škody spôsobenej trestným činom je prekvapivá, odlišná od kvalifikácie súdmi nižších stupňov a v konečnom dôsledku mala za následok, že sťažovateľ bol pozbavený práva na spravodlivé súdne konanie vrátane práva byť oboznámený s obvinením a práva na obhajobu. Bez poznania právnej kvalifikácie sťažovateľ, ako uvádza, nebol (objektívne) schopný efektívne vykonávať právo na obhajobu. Nemožno podľa neho pripustiť, aby sa o správnej právnej kvalifikácii dozvedel až z dovolacieho rozhodnutia, a bol tak pozbavený akejkoľvek možnosti zaujať k nej právnu argumentáciu a obhajobné práva. Za významné považuje aj to, že túto právnu kvalifikáciu neuplatňovala ani prokurátorka v podanej obžalobe.

9. Sťažovateľ neakceptuje ani názor dovolacieho súdu vo vzťahu k namietanej prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu, že bez predchádzajúceho upozornenia zo strany odvolacieho súdu nie je v princípe vylúčené ani prekvalifikovanie na úplne iný trestný čin, nielen teda napr. podkvalifikovanie v rámci tej istej skutkovej podstaty, a že pre odvolací súd tak v zásade neplatí všeobecná povinnosť upozorniť obžalovaného na inú, ním (plánovanú a neskôr) použitú právnu kvalifikáciu. Podľa neho tento názor dovolacieho súdu jednoznačne aprobuje prekvapivé rozhodnutia, čo nie je možné z pohľadu judikatúry ESLP obhájiť, pretože tieto v zásade vždy predstavujú porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru. Súd je povinný upozorniť na zmenu právnej kvalifikácie i v prípade, ak pristúpi k miernejšej právnej kvalifikácii, sťažovateľ odkázal na uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 7 Tdo 975/2017 a obdobne aj na rozhodnutie ESLP Gelenidze proti Gruzínsku č. 72916/10 zo 7. novembra 2019, bod 35, z ktorého vyplýva povinnosť odvolacieho súdu oboznámiť obvineného s inou právnou kvalifikáciou, a to bez ohľadu na jej prísnosť.

10. Podľa presvedčenia sťažovateľa požiadavke spravodlivého súdneho rozhodnutia by zodpovedalo iba kasačné rozhodnutie dovolacieho súdu. Práve súdy prvého a druhého stupňa mali odôvodniť trestne relevantný následok v podobe škody, ktorá bola správne ustálená až dovolacím súdom. Nie je ústavnoprávne akceptovateľné, ak dovolací súd preberá na seba povinnosti, ktoré prináležali súdu prvého stupňa či odvolaciemu súdu. Dovolací súd nie je súd s plnou jurisdikciou, ktorá sa striktne obmedzuje na právne otázky a závažné procesné otázky, preto s ohľadom na novoprijatú právnu kvalifikáciu nemohol dovolací súd spoľahlivo posúdiť, či výška uloženého trestu zodpovedala zásade individualizácie trestu, a teda či by viedla k priaznivejšiemu trestu.

11. To, že sťažovateľ nemohol efektívne vykonávať obhajobu, keďže s novým typom škody (s novou právnou kvalifikáciou) „prichádza“ až dovolací súd, zakladá porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 47 charty, ako aj čl. 48 ods. 2 ústavy, ktoré garantuje právo na kontradiktórne súdne konanie.

12. Za prekvapivé sťažovateľ považuje rovnako skutkové zistenie o vzniku škody veľkého rozsahu, t. j. naplnenia kvalifikačného znaku podľa § 266 ods. 3 písm. a) Trestného zákona. Špecializovaný trestný súd túto škodu skutkovo vymedzil sumou 383 669 184,46 Sk (12 735 483,81 eur). Poškodenou mala byť Slovenská republika v zastúpení Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo pôdohospodárstva“). Škoda mala vzniknúť štátnemu rozpočtu v čiastke, ktorá bola vyplatená KONZORCIU (tvoreného obchodnými spoločnosťami ZAMEDIA, s. r. o. Žilina, CONSULTING & MANAGEMENT, s. r. o., Bratislava, European Consultants Organisation s. p. r. l. so sídlom v Belgicku a avocat, s. r. o., Bratislava), a bola poňatá ako tzv. skutočná škoda. Odvolací súd škodu vymedzil sumou minimálne 1 198 800 001,62 Sk (39 792 870,00 eur), ktorá by predstavovala zisk KONZORCIA, resp. akéhokoľvek iného potencionálneho súťažiteľa. K čiastočnému plneniu zmluvy došlo v rozsahu 383 669 184,69 Sk (12 735 483,81 eur), z ktorej plnenie 107 362 888,17 Sk (3 563 795 eur) predstavoval zisk KONZORCIA, ktorý bol dosiahnutý na škodu iného potenciálneho súťažiteľa. Odvolací súd konštrukciu súdu prvého stupňa teda radikálne zmenil, a to tak v subjekte poškodeného, ako i vo forme škody.

13. Sťažovateľ tvrdí, že dovolací súd skutkovo vymedzil škodu ako zisk KONZORCIA v sume 39 792 870,00 eur (v prípade realizácie celej zákazky), z ktorej časť aj v skutku nastala, a to v sume 3 563 795 eur. Išlo tak o prekvapivé skutkové zistenie, keďže tento typ škody nevymedzil ani súd prvého stupňa a odvolací súd ho vymedzil až v skutkovej vete odvolacieho rozsudku. Prvýkrát sa táto škoda vymedzila len skutkovo (nie právne) až v odvolacom rozsudku.

14. Ak sa aj dovolací súd priklonil k vyčísleniu uvedenému v skutkovej vete výroku odvolacieho súdu, z hľadiska skutkových zistení si tieto škody diametrálne odporujú v postavení poškodeného. Je evidentný rozdiel, či je škoda vymedzená ako zisk potenciálneho súťažiteľa, ktorý mal byť priamo poškodený trestným činom, alebo ako zisk súťažiteľa, ktorý ho získal trestnou činnosťou. Ide tak o odlišný druh vymedzenia škody, ako aj odlišný koncept stanovenia škody, preto nemožno akceptovať názor, že zhodnú výšku škody „poznala už obžaloba“. Samotná zhoda vo vyčíslení nezabezpečuje zhodnosť i z hľadiska skutkových zistení.

15. Porušenie práv podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) a d) dohovoru sťažovateľ nachádza v skutočnosti, že zmenu skutkových zistení odvolací súd neoznámil stranám konania, aby na ňu mohli reagovať. Ak sťažovateľ, resp. obhajca nemal ani predstavu, ako odvolací súd vymedzil daný kvalifikačný znak, tak nemohol na nariadenom verejnom zasadnutí efektívne vykonávať právo na obhajobu, a to najmä vypočúvať znalca, ale najmä vykonať vlastné znalecké dokazovanie. Pritom k vyhláseniu druhostupňového rozsudku došlo bezprostredne po vykonaní dokazovania na tom istom verejnom zasadnutí a obhajoba nemohla reálne vykonávať svoje práva. Navyše, sťažovateľ je presvedčený, že výška škody by v danom prípade bola nepomerne nižšia. Ako tvrdí, odvolací súd mal pred verejným zasadnutím jasnú predstavu o škode, ktorú chcel aplikovať (čo sa týka právnej kvalifikácie, ako i skutkových zistení, keďže to možno dovodiť z nariadeného znaleckého dokazovania na verejnom zasadnutí), ale sťažovateľa s ňou vopred neoboznámil.

16. Sťažovateľ zvýraznil, že právo na obhajobu nie je možné vykladať tak (ako sa ho snaží interpretovať dovolací súd), že obhajoba bude pripravená na jednom verejnom zasadnutí na všetky možné alternatívy zmien právnej kvalifikácie či skutkových zistení, ktoré objektívne prichádzajú do úvahy. Takýto „úskočný“ postup súdu nemôže sledovať žiaden legitímny cieľ, a preto ho nie je

možné považovať za súladný s právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale najmä čl. 47 charty.

17. Dovolacím súdom akceptovaný postup odvolacieho súdu sťažovateľ považuje za rozporný aj s § 322 ods. 1 Trestného poriadku. V danom prípade došlo k zmene skutkových zistení vo vyčíslení (kvantifikácii) škody. Išlo o trojnásobné zvýšenie škody, ktorá bola relevantná pre určenie výmery trestu odvolacím súdom. Odvolací súd v odvolacom rozhodnutí pri výmere výslovne zohľadnil ako okolnosť rozhodnú pre výmeru trestu i výšku ním ustálenej škody. Evidentne ide o ťažší trestný čin (s poukazom na zmenu skutkových zistení jednoznačne v neprospech sťažovateľa), a preto aj podľa § 322 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku malo dôjsť k zrušeniu prvostupňového rozhodnutia.

18. Akcentovaný záver dovolacieho súdu, že pojem „iné skutkové závery“ je potrebné vykladať v rámci § 322 ods. 4 písm. a) a b) Trestného poriadku, ktoré limitujú odvolací súd vo vydaní odvolacieho rozsudku, a záver, že pojem „ťažší trestný čin“ ustanovený v § 322 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku je významovo zhodný s „prísnejším ustanovením zákona“ podľa § 284 Trestného poriadku a obmedzuje sa len na výšku hrozacej trestnej sadzby, je podľa sťažovateľa zjavne nesprávny, odporujúci odbornej literatúre, keďže primárnym cieľom uvedeného ustanovenia je umožniť obvinenému domáhať sa v opravnom (odvolacom) konaní preskúmania „nového“ skutkového stavu. Takýmto postupom preto došlo k porušeniu práva na prístup k súdu a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 47 charty. Okrem toho došlo i k porušeniu práva sťažovateľa na odvolanie v trestných veciach (čl. 2 ods. 1 protokolu č. 7). Odvolací súd prijatím vlastných skutkových zistení znemožnil právo sťažovateľa na preskúmanie skutkového stavu v odvolacom konaní, čím v rozpore s vnútroštátnou úpravou okypťil svoje právomoci. Dovolací súd mal preto zrušiť rozhodnutia súdov nižších inštancií a ak tak nekonal, porušil práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, čl. 47 charty a čl. 46 ústavy.

19. Nesprávnosť dovolacieho rozhodnutia podľa názoru sťažovateľa spočíva aj v porušení zásady zákazu *reformatio in peius*. Dovolací súd uviedol, že prokurátorka podala odvolanie aj proti výroku o vine, a to umožnilo odvolaciemu súdu zmeniť skutkovú vetu v neprospech obvineného sťažovateľa, a tak poňať do jej znenia nový typ škody. Dovolací súd však prehliadol, že odvolací súd za právne relevantnú považoval škodu podľa § 124 ods. 2 Trestného zákona a tejto škode zodpovedá odôvodnenie odvolacieho rozsudku, preto nie je ústavne akceptovateľné, keď sa dovolací súd uspokojil s tým, že skutková veta odvolacieho rozhodnutia obsahovala „*doplňkový*“ skutkový údaj, ktorý sám považoval za relevantný pre ustálenie správnej právnej kvalifikácie.

20. Sťažovateľ tiež upozornil, že prokurátorka síce podala odvolanie v neprospech sťažovateľa, čo sa týka výroku o vine, ale neuplatnila v ňom námietku týkajúcu sa výšky škody, teda nedomáhala sa zvýšenia sumy škody tak, ako ju napokon ustálil odvolací súd.

21. Závažným spôsobom tak bolo porušené právo sťažovateľa byť oboznámený s obvinením podľa čl. 6 ods. 3 písm. a) dohovoru v spojení s právom na obhajobu podľa čl. 6 ods. 3 písm. b) dohovoru, ako aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty.

22. Porušenie práva na obhajobu malo spočívať aj v súvislosti s vymedzením kvalifikačného znaku podľa § 266 ods. 2 písm. c) Trestného zákona. Podľa súdu prvého stupňa sa sťažovateľ mal skutku

dopustiť ako „vyhlasovateľ verejnej súťaže“, avšak odvolací súd vymedzil postavenie sťažovateľa ako „usporiadateľa verejnej súťaže“. Ani v tomto prípade odvolací súd neoboznámil sťažovateľa so zmenou tohto kvalifikačného znaku. Sťažovateľ pritom mohol produkovať dôkazy, že v žiadnom prípade inkriminované verejné obstarávanie neorganizoval tak, ako to ustálil odvolací súd. Navyše, podľa jeho názoru je pojem usporiadateľ z hľadiska výmery trestu závažnejší než pojem vyhlasovateľ, čo predstavovalo sprísnenie právnej kvalifikácie. Ako tvrdí sťažovateľ, dovolací súd sa nevysporiadal ani s právnou argumentáciou, že je vylúčené naplnenie tohto kvalifikačného znaku z titulu, že tieto pojmy je potrebné vykladať v rámci noriem mimotrestného predpisu.

23. Došlo teda nielen k zmene právnej kvalifikácie, ale aj k zmene skutkových zistení odvolacím súdom, a to bez poskytnutia procesného priestoru sťažovateľovi na efektívny výkon obhajoby. Sám súd druhého stupňa vykonal zmenu skutkových zistení a tomu malo zodpovedať kasačné rozhodnutie. K zmene skutkových okolností došlo bez vykonaného dokazovania. Odvolací súd prijatím vlastných skutkových zistení znemožnil sťažovateľovi právo na preskúmanie skutkového stavu veci v druhostupňovom konaní.

24. Prekvapivosť skutkových zistení sťažovateľ nachádza aj v okolnosti, že zatiaľ čo prvostupňový súd vyhodnotil, že dotknutá výzva bola síce zverejnená, ale nie na verejne prístupom mieste, odvolací súd ustálil, že výzva nebola zverejnená vôbec. Teda odvolací súd dospel k iným skutkovým zisteniam ako súd prvého stupňa, a to k tým, ktoré boli v neprospech sťažovateľa.

25. V ďalšom sťažovateľ namieta, že vymedzenie konkrétnej právnej povinnosti, ktorá mala byť jeho konaním porušená, bolo potrebné v prípade skutkovej podstaty s tzv. blanketnou dispozíciou jasne identifikovať v skutkovej vete, lebo práve týmto sa daná blanketa vyplňuje. Poukaz na porušenie § 9 ods. 1 a 2 v relevantnom čase platného a účinného zákona č. 25/2006 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom obstarávaní“) je podľa jeho názoru natoľko všeobecný, že nevystihuje konkrétnu povinnosť, ktorá mala byť jeho konaním porušená (tieto ustanovenia nedokážu vyplniť skutkovú podstatu stíhaného trestného činu). Za podstatnú okolnosť sťažovateľ považoval, že nebolo zrejmé ani to, akým konaním mala byť konkrétna zásada alebo princíp porušený. Aj v tejto súvislosti teda došlo k porušeniu práva sťažovateľa na obhajobu. Ani dovolací súd nevysvetlil, v čom bola porušená zásada hospodárnosti, teda sa nevysporiadal s podstatnými dôvodmi uvedenými sťažovateľom. Nebolo teda zrejmé, v čom spočívala podstata obvinenia sťažovateľa.

26. Sťažovateľ dovolaciemu súdu tiež vytýka, že sa „vyhol“ priamej aplikácii § 371 ods. 5 Trestného poriadku, a to napriek tomu, že dospel k záveru o nesprávnej právnej kvalifikácii, keď jeho uplatnenie obmedzil len na výšku trestnej sadzby bez toho, aby zohľadnil závery nálezu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 519/2019 z 2. apríla 2020. Dovolací súd dospel k záveru o nesprávnosti právnej kvalifikácie stíhaného skutku. Uvažoval o trestnom čine sčasti dokonanom a sčasti v štádiu pokusu. Táto zmena právnej kvalifikácie bola podľa sťažovateľa v jeho prospech a mala mať vplyv na výšku uloženého trestu.

27. Dovolací súd, ako sťažovateľ ďalej uvádza, nebol oprávnený (a ani nemohol) preskúmať závery súdov nižších inštancií v tom smere, či správne zohľadnili požiadavku individualizácie trestu, keďže jeho pôsobnosť sa v zásade obmedzuje na posúdenie uloženia trestu v rámci zákonnej sadzby. Nemohol preto sám posúdiť, či by súde nižších inštancií vymerali nižší trest pri správnom

právnej kvalifikácie, ktorú sám ustálil a ktorá nepochybne vyznieva v prospech sťažovateľa. Úvahy dovolacieho súdu, že vzhľadom na výšku škody by „k žiadnej zmene rozhodnutia v prospech dovolateľov nemohlo dôjsť“, v podstate atakujú právny názor vyslovený ústavným súdom v náleze sp. zn. I. ÚS 519/2019 z 2. apríla 2020 a sú s ním v príkrom rozpore.

28. Porušenie práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 47 charty sťažovateľ nachádza aj v tom, že dovolací súd na niektoré jeho námietky nereagoval, na iné síce reagoval, avšak ústavne neakceptovateľným spôsobom.

29. Podľa sťažovateľovho názoru dovolací súd vychádzal z nesprávneho záveru, že vo výroku rozsudku nemusí byť označenie mimotrestnej právnej normy v prípade skutkovej podstaty s tzv. blanketnou dispozíciou. V dovolaní sťažovateľ namietal, že nemohol porušiť § 116 ods. 1 zákona o verejnom obstarávaní z dôvodu zmeny (medzičasom) mimotrestnej normy v prospech sťažovateľa, v zmysle ktorej bol inštitút odborne spôsobilej osoby zrušený (zákonom č. 95/2013 Z. z.), a to ešte pred podaním obžaloby, a bol nahradený inštitútom „akreditovanej osoby“, avšak jej využitie verejným obstarávateľom nebolo obligatórne. Bolo preto povinnosťou súdov nižších inštancií postupovať v súlade s § 84 Trestného zákona a zohľadniť zmenu zákona o verejnom obstarávaní vykonanú v prospech sťažovateľa. Ak tak sudy nepostupovali, potom nesprávnym postupom aplikovali mimotrestný predpis, ako i Trestný zákon. Zmena tohto mimotrestného predpisu v prospech sťažovateľa mala vplyv na prípadnú zmenu trestnosti konania páchatel'a, preto porušenie tohto právneho predpisu nemalo byť súčasťou výroku rozsudku. Rovnako z výroku rozsudku mal byť vypustený opis konania, ktorý zakladal porušenie tohto mimotrestného predpisu. S ohľadom na § 371 ods. 5 Trestného poriadku možno podľa sťažovateľa konštatovať, že táto zmena mala viesť k zrušeniu napadnutého rozsudku. Reakciu dovolacieho súdu na uvedenú skutočnosť považuje sťažovateľ za zmätočnú. Námietka zmeny právneho predpisu nemôže byť podľa neho námietkou týkajúcou sa skutkových zistení, ale práve právnej kvalifikácie. Týmto postupom došlo aj k porušeniu čl. 50 ods. 6 ústavy, čl. 7 dohovoru v spojení s čl. 49 ústavy a čl. 49 ods. 1 charty.

30. Ústavne neakceptovateľnou je podľa sťažovateľa odpoveď dovolacieho súdu na námietku sťažovateľa, že svojím konaním nemohol porušiť § 99 ods. 1 a 3 zákona o verejnom obstarávaní, keď túto dovolací súd považoval za skutkovú námietku, hoci evidentne išlo o námietku porušenia mimotrestnej normy.

31. Nezodpovedanou ostala námietka sťažovateľa týkajúca sa porušenia § 99 ods. 1 a 3 zákona o verejnom obstarávaní v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku. Sťažovateľ tvrdí, že odvolací súd z hľadiska skutkového odlišne hodnotil závery znaleckého skúmania z oblasti elektrotechniky, hoci sám súdneho znalca nevypočul na verejnom zasadnutí. Elektronické vlastnosti dokumentov nemohli byť čítané (postupom podľa § 269 Trestného poriadku) ako listinné dôkazy, ale mali byť vykonané a vyhodnotené ako znalecké dokazovanie v súlade s § 268 Trestného poriadku, ku ktorým sa mal vyjadriť súdny znalec. V dôsledku toho bol sťažovateľ podľa svojho názoru pozbavený práv a vyjadriť sa k vykonávanému znaleckému skúmaniu, ktorého závery tak nemohol spochybniť alebo k nim znalca vypočuť. Odvolací súd tak znalecké skúmanie „obišiel“ a úlohu znalca prevzal na seba.

32. V súvislosti s ne/naplnením normatívnych znakov „konanie v rozpore so zákonom o verejnom obstarávaní“, „usporiadateľ verejnej súťaže“ či „spôsobenie škody veľkého rozsahu“ sťažovateľ

osobitne namieta i porušenie čl. 7 ods. 1 dohovoru, keďže uvedené právne normy neboli dostatočne „predvídateľné“. V prípade skutkových podstát s blanketnou dispozíciou či odkazovacích skutkových podstát v zásade platí, že musia spĺňať požiadavku predvídateľnosti.

33. Podľa názoru sťažovateľa ak na úrovni najvyššieho súdu existuje zjavná interpretačná nezhoda v otázke naplnenia kvalifikačných či normatívnych znakov, tak nemožno hovoriť o predvídateľnosti právnej normy. Je tomu tak preto, lebo ani za pomoci kvalifikovaného právneho zástupcu nie je možné predvídať dosah právnej normy (príkladom je rozdielne stanovenie výšky škôd každým súdom odlišne). Z uvedeného dôvodu došlo i k porušeniu čl. 49 ods. 1 charty, ktorá zakotvuje zásadu zákonnosti trestných činov, a to najmä s ohľadom na požiadavku prístupnosti a predvídateľnosti.

34. Porušenie práva na zákonného sudcu sťažovateľ vzhliada v súvislosti s určením sudkyne JUDr. Jany Serbovej/Kostolanskej za členku vo veci konajúceho senátu. Dovolací súd legitimitu jej ustanovenia odvodzuje na základe ustanovenia bodu 1 druhej vety prechodných ustanovení rozvrhu práce najvyššieho súdu účinného v čase pridelenia veci spoluobvineného [REDAKOVANÉ] a čl. XVI ods. 4 a 5 rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2021 v znení opatrenia č. 15. Dotknuté znenie možno zjednodušene vykladať tak, že doplnenie senátu sa vykoná podľa rozvrhu práce, ktorý sa až v budúcnosti prijme. Nie je možné pripustiť, aby sa dopĺňovanie sudcov do senátu vykonalo na základe pravidiel prijatých v budúcnosti. Správne by mal rozvrh práce (účinný v čase pridelenia) jasne ustanovovať spôsob kreácie chýbajúceho člena senátu (ak takto nie je možné postupovať, tak je potrebné uplatniť náhodný výber). Táto požiadavka pritom naplnená nebola.

35. Podľa sťažovateľa opatrenie č. 15 k rozvrhu práce na rok 2021, ktoré upravuje, že „*Vo veciach, v ktorých poradové číslo registra, pod ktorým sú zaevidované, končí číslicami: 7 je určený na zastupovanie predsedu senátu/sudcu uvedený v osobitnej časti rozvrhu práce na 7. mieste...*“, nie je spôsobilé stanoviť algoritmus náhradného sudcu, lebo rozvrh práce neustanovoval žiadneho sudcu pod poradovým číslom 7 v senáte 2TdoV.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

36. Najvyšší súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že z pohľadu zaručenia spravodlivého konania v zmysle čl. 6 ods. 4 smernice o práve na informácie je rozhodujúce, že v priebehu celého konania musí byť zachovaná totožnosť skutku na rozdiel od jeho právnej kvalifikácie, ktorou prokurátor ani súd nie sú v priebehu konania viazaní, čo sa odráža v povinnosti upozorniť obvineného na zamýšľanú, resp. možnú zmenu právneho posúdenia skutku (§ 234 ods. 2, § 243 ods. 2, § 244 ods. 2, § 284 ods. 2 Trestného poriadku). Na prípadné zmeny v popise skutku pri zachovaní jeho podstaty/totožnosti v obžalobe (oproti vznesenému obvineniu) a v prvostupňovom rozsudku (oproti obžalobe) má obvinený právo reagovať v rámci prvostupňového a prípadne aj odvolacieho konania, pričom má v súlade s čl. 7 ods. 2 smernice o práve na informácie plne zaručený prístup ku všetkým dôkazom, ktoré tvoria podklad na rozhodnutie súdu (§ 69 ods. 3 Trestného poriadku).

37. Pokiaľ ide o limity možnej zmeny popisu skutku (pri zachovaní jeho totožnosti) odvolacím súdom, najvyšší súd poukázal v celom rozsahu na odôvodnenie uznesenia dovolacieho súdu na s. 82 *in fine* a nasl. a doplnil, že z § 322 ods. 1 Trestného poriadku vyplývajúcu výnimku z možnosti odvolacieho súdu rozhodnúť vo veci spočívajúcu v tom, že doplnenie konania odvolacím súdom by mohlo viesť k iným skutkovým záverom, treba (nad rámec limitov vyplývajúcich z ods. 4 tohto ustanovenia) vykladať tak, že toto obmedzenie sa uplatní vtedy, ak zmena popisu skutku vytvorí priestor na takú právnu kvalifikáciu, ktorá dosiaľ „*nebola v hre*“ a z pohľadu obvineného by tak bola prekvapivá. O takúto situáciu však v posudzovanej veci v nešlo. Sťažovateľ bol obžalovaný pre zločin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchateľstvom podľa § 20 a § 266 ods. 1, ods. 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona a z tohto (t. j. presne toho istého) trestného činu ho uznal vinným súd prvého stupňa a napokon aj súd odvolací (s. 76 a 85 uznesenia dovolacieho súdu).

38. Napriek tomu, že popisy skutku v obžalobe, v prvostupňovom a druhostupňovom rozsudku sú rozsiahle a sčasti odlišné, jeho podstata (kľúčová pre rozhodnutie o vine), bola v priebehu celého konania jasná a zrozumiteľná. Sťažovateľ bol odsúdený preto, že spoločne s ďalšou osobou po vzájomnej dohode a za vzájomnej súčinnosti vytvorili podmienky na vopred vybraného uchádzača okrem iného tak, že *«vôbec neuverejnili Výzvu na predkladanie ponúk, pričom v rozpore so skutočnosťou deklarovali ako miesto jej zverejnenia informačnú tabuľu na I. poschodí budovy ministerstva, a to v období štyroch pracovných dní - od 17. do 22. mája 2007, čím znemožnili účasť vo verejnej súťaži neobmedzenému počtu uchádzačov a záujemcov, v dôsledku čoho sa KONZORCIUM stalo jediným súťažiteľom v takto „vyhlásenom“ verejnom obstarávaní»*, a to so zámerom dosiahnuť zisk pre skupinu dodávateľov združených v KONZORCIU. Už táto časť skutku, ktorý nebol dovolací súd oprávnený skúmať ani meniť, dostatočne odôvodňuje jeho právne posúdenie ako trestného činu podľa § 266 ods. 1 Trestného zákona. Dovolatelia totiž v súvislosti s verejným obstarávaním a v úmysle zadovážiť inému prospech pre vopred vybraného súťažiteľa, dojednali výhodnejšie podmienky na úkor iných súťažiteľov, čím zároveň konali v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o verejnom obstarávaní, podľa ktorého boli pri zadávaní zákazky povinní okrem iného uplatňovať princípy rovnakého zaobchádzania, nediskriminácie uchádzačov alebo záujemcov, transparentnosti, hospodárnosti a efektívnosti (§ 9 ods. 1 a 2 zákona o verejnom obstarávaní). Zo samotnej podstaty zákona upravujúceho verejné obstarávanie vyplýva, že konanie, ktorým páchatel' dojedná niektorému súťažiteľovi prednosť alebo výhodnejšie podmienky na úkor iných súťažiteľov, bude súčasne vždy v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o verejnom obstarávaní.

39. Odvolací súd urobil v skutkovej vete (oproti jej ustáleniu prvostupňovým súdom) iba dve podstatnejšie skutkové zmeny. Jednak v tom, že v zhode s obžalobou a na podklade odvolania prokurátorky (teda v žiadnom prípade nie prekvapivo a ani v rozpore so zákazom zmeny k horšiemu) dospel k záveru, že výzva na predkladanie ponúk nebola zverejnená ani len na informačnej tabuli v priestoroch vtedy Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja (ďalej len „ministerstvo výstavby“), a jednak v tom, že inak ustálil výšku škody, a tým aj inak určil poškodeného; žiadna suma uvedená v skutkovej vete druhostupňového rozhodnutia však nepredstavovala – z pohľadu predchádzajúceho konania a rozhodnutia – žiadne „*nóvum*“.

40. V porovnaní s prvostupňovým rozsudkom odvolací súd zmenil popis skutku v prospech sťažovateľa, keď za spôsobenú škodu považoval zisk KONZORCIA vo výške 3 563 795 eur na rozdiel od čiastočného plnenia vo výške 12 735 483,81 eur, ktoré považoval za škodu súd prvého stupňa.

41. Z právnej vety rozsudku odvolacieho súdu a ním použitej právnej kvalifikácie zároveň vyplýva, že odvolací súd pri právnom posúdení skutku zohľadnil (rovnako ako obžaloba) iba spôsobenú (dokonanú) škodu v podobe zisku z realizovanej časti zákazky, t. j. 3 563 795 eur z 12 735 483,81 eur, a konanie sťažovateľa len v tomto rozsahu posúdil ako dokonaný trestný čin. Pri právnom posúdení ním ustáleného skutku však prehliadol (rovnako ako obžaloba), že v prípade realizácie celej zákazky v objeme 97 601 421 eur by zisk KONZORCIA, a teda spôsobená škoda predstavovala až 39 792 870 eur. Pri správnom použití zákona tak malo byť konanie sťažovateľa právne posúdené ako zločin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spáchaný spolupáchateľstvom podľa § 20 a § 266 ods. 1, ods. 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona, sčasti – v rozsahu škody vo výške 3 563 795 eur – dokonaný a v prevyšujúcom rozsahu až do 39 792 870 eur sčasti v štádiu pokusu podľa § 14 Trestného zákona. Túto chybu, na ktorú dovolací súd v napadnutom uznesení poukázal, však nebolo možné v ďalšom konaní napraviť, keďže by šlo o zmenu rozhodnutia v neprospech sťažovateľa, čo je v dovolacom konaní vedenom v jeho prospech vylúčené (§ 385 ods. 2 Trestného poriadku).

42. Najvyšší súd je preto presvedčený, že sťažovateľom namietané zmeny popisu skutku zo strany odvolacieho súdu nemali charakter takých prekvapivých zmien v jeho neprospech, ktoré by viedli k porušeniu niektorého z ním označených ľudských práv a základných slobôd. V nadväznosti na tieto zmeny nedošlo k žiadnej dramatickej zmene právnej kvalifikácie konania kladeného mu za vinu, ktoré by viedlo k uloženiu kvalitatívne omnoho prísnejšiemu trestu, práve naopak, a odvolací súd uznal sťažovateľa za vinného na podklade tých istých právno-kvalifikačných ustanovení ako predtým súd prvého stupňa. Pokiaľ sťažovateľ v tejto súvislosti namieta aj zmenu kvalifikačného znaku „vyhlasovateľ súťaže“ na znak „usporiadateľ verejnej súťaže“ najvyšší súd v celom rozsahu poukázal na s. 76 – 78 odôvodnenia uznesenia dovolacieho súdu.

43. Charakter takejto prekvapivej zmeny nemá ani napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré inak pristúpilo k právnomu posúdeniu škody ako prospechu získaného v príčinnej súvislosti s trestným činom, a to pri rešpektovaní skutkových zistení týkajúcich sa výšky KONZORCIOM dosiahnutého zisku uvedených v obžalobe a následne aj v rozsudku odvolacieho súdu. V podrobnostiach najvyšší súd odkázal na odôvodnenie napadnutého uznesenia a z tohto pohľadu považoval za nedôvodné aj námietky sťažovateľa smerujúce k uplatneniu § 371 ods. 5 Trestného poriadku. Z pohľadu materiálnej ochrany ľudských práv a základných slobôd považoval tiež za podstatné, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neuviedol, v uplatnení akej argumentácie spôsobilej spochybníť právne závery dovolacieho súdu mu bolo namietaným postupom tohto súdu zabránené.

44. K námietkam týkajúcim sa náležitosti skutkovej vety rozsudku v prípade tzv. blanketných skutkových podstát dovolací súd postupoval v súlade so svojou už ustálenou rozhodovacou praxou, keď v prípadoch, ak skutková podstata trestného činu vyjadrená v ustanovení osobitnej časti Trestného zákona označuje (konkrétne alebo blanketne) iný právny predpis, ako je tomu aj v prípade trestného činu podľa § 266 ods. 1 Trestného zákona, ten sa stáva priamou súčasťou trestnoprávnej úpravy (úpravy Trestného zákona). Takýto právny predpis potom predstavuje

právne-kvalifikačný moment, rovnako ako ostatné také momenty vyjadrené v označenom ustanovení Trestného zákona. Právna kvalifikácia sa v jej slovnom vyjadrení a paragrafovom číselnom označení uvádza v právnej vete, nie vo vete skutkovej, ktorá je prvou (teda právnej vete predchádzajúcou) súčasťou výroku o vine odsudzujúceho rozsudku. V skutku (skutkovej vete) teda nemá byť označený (ani) do Trestného zákona „integrovateľný“ právny predpis, resp. jeho ustanovenie (aj keď by to nebolo relevantnou chybou); v právnej vete je taký predpis označený len jeho znením, ktoré zodpovedá zneniu príslušného, kvalifikačne použitého ustanovenia osobitnej časti Trestného zákona. Bližšie sa táto otázka potom rieši v odôvodnení. Z pohľadu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku potom musí skutková veta obsahovať popis skutku tak, aby zodpovedal trestnoprávnej kvalifikácii, čo je podmienené (aj) správnu aplikáciou súvisiacich predpisov. Vo vzťahu k takým predpisom je relevantné odôvodnenie rozsudku, ale nie je rozhodujúce (odôvodnenie môže byť nesprávne, aj keď je aplikácia správna, čo uvedie na pravú mieru súd vyššieho stupňa, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku). Zároveň platí, že nesprávny, ale pritom nadbytočný údaj o právnom predpise v skutkovej vete výroku rozsudku nie je chybou, ktorá by vyvolávala potrebu zrušenia rozhodnutia [pozri rozhodnutie najvyššieho súdu 2017 sp. zn. 1TdoV 7/2016 zo 14. júna (s. 80 a nasl. uznesenia dovolacieho súdu)].

45. Vo vzťahu k námietkam spochybňujúcim zákonnosť prečítania elektronických vlastností súborov nájdených v počítači najvyšší súd zotrval na tom, že sťažovateľ túto námietku v pôvodnom konaní neuplatnil (s. 75 uznesenia dovolacieho súdu).

46. Pokiaľ išlo o námietky týkajúce sa zákonného sudcu, najvyšší súd poukázal v celom rozsahu na s. 24 a 25 uznesenia dovolacieho súdu. K argumentácii sťažovateľa považoval za potrebné uviesť, že podľa § 51 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) sa jednotlivým senátom pridelujú veci náhodným výberom v zásade iba pri ich prvom pridelení. Z § 51 ods. 6 zákona o súdoch totiž vyplýva, že v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch dochádza k prerozdeleniu veci (jej náhodným pridelením) až vtedy, ak sa v ods. 4 vymedzené dôvody prerozdelenia veci týkajú všetkých členov senátu. Pokiaľ tomu tak nie je, z dôvodov uvedených v ods. 4 neúplný senát sa doplní podľa v rozvrhu práce vopred stanovených pravidiel – vylučujúcich pridelenie veci *ad hoc*, pričom takéto doplnenie náhodným výberom je len jednou z možností. Po zániku funkcie pôvodnej členky senátu JUDr. Aleny Šiškovéj už nebolo možné doplniť senát nikým z pôvodných (v čase pridelenia veci) stálych a ani náhradných predsedov a členov senátu 1 TdoV, preto v súlade s poznámkou v bode 2 k osobitnej časti rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2019 v znení opatrenia č. 7 (t. j. v čase nápadu veci) týkajúcej sa trestnoprávneho kolégia v spojení s bodom 1 druhou vetou jeho prechodných ustanovení a čl. XVI ods. 4 a 5 rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2021 v znení opatrenia č. 15 nahradila menovanú sudkyňu JUDr. Jana Serbová/Kostolanská. Keďže v tom čase nebolo 7. miesto v zastupujúcom senáte 2 TdoV obsadené, pri určení zastupujúceho sudcu sa postupovalo podľa čl. XVI ods. 4 a 5 rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2021 v znení opatrenia č. 15, podľa ktorého ak zastúpenie podľa pravidla určeného v osobitnej časti nie je možné, zastupuje sudcu ďalší predseda alebo sudca zastupujúceho senátu, a to v zostupnom poradí uvedenom v osobitnej časti rozvrhu práce, pričom predsedu senátu alebo sudcu uvedeného na najnižšom mieste zastupuje riadiaci predseda senátu, ktorým bol v tom čase JUDr. Peter Hatala, ktorý však bol, rovnako ako predseda senátu na v poradí druhom mieste JUDr. Juraj Kliment, podľa § 31 ods. 4 druhej vety Trestného poriadku

z rozhodovania vylúčený, a preto sa zastupujúcou sudkyňou stala JUDr. Jana Serbová/Kostolanská, v tom čase 3. v poradí.

47. Z týchto dôvodov najvyšší súd navrhol ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť.

III.2. Replika sťažovateľa:

48. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že vyjadrenie najvyššieho súdu nie je spôsobilé ohroziť úspešnosť ústavnej sťažnosti.

49. Naďalej zotrval na tom, že dovolací senát nerozhodoval v zákonomnom zložení. Napriek tomu, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádzal, že siedme miesto v senáte 2TdoV (v zmysle Rozvrhu práce Najvyššieho súdu pre rok 2021 v znení opatrenia č. 15) nie je uvedené, tak najvyšší súd naďalej uvádza, že predmetné miesto nie je obsadené. Podľa sťažovateľa je potrebné dôsledne rozlišovať medzi neobsadeným miestom senátu a medzi miestom, ktoré neexistuje. Je nepochybné, že siedme miesto senátu 2TdoV nebolo neobsadené (tak ako to tvrdí najvyšší súd), ale neexistovalo. Takýto rozvrh práce potom nebol spôsobilý určiť zastupujúceho sudcu v senáte. Jediným transparentným spôsobom ako určiť zastupujúceho sudcu bol preto náhodný výber.

50. Sťažovateľ zdôraznil, že najvyšší súd nereagoval na námietku, že senát bol zostavený podľa bodu 1 prechodných ustanovení rozvrhu práce pre rok 2019 v znení opatrenia č. 7 (t. j. ku dňu pridelenia veci 9. júla 2019), a teda podľa pravidiel určených v budúcnosti.

51. Predmetné ustanovenie sa teda odvoláva na budúce znenie rozvrhu práce, čo má za následok, že zastupujúci sudca sa môže určiť budúcim rozvrhom práce, a teda *ad hoc* pre vec, ktorá už je pridelená na najvyššom súde. Takýto výklad rozvrhu práce nie je možné akceptovať.

52. Sťažovateľ zdôraznil princíp, podľa ktorého príslušný sudca má byť určený náhodným výberom, ktorý nemožno nahradiť administratívnym rozhodnutím vzťahujúcim sa na veci napadnuté pred jeho vydaním, teda so spätnou účinnosťou, pretože v takomto prípade nejde o transparentný výber sudcu. Princíp náhodného výberu vyplývajúci zo zákona je naderadený rozvrhu práce ako organizačnému predpisu nižšej právnej sily.

53. V tomto smere sťažovateľ poukázal na nález č. k. III. ÚS 287/2020-37 z 28. januára 2021, v ktorom ústavný súd konštatoval porušenie práva na zákonného sudcu za situácie, keď došlo k ustanoveniu zastupujúceho sudcu na základe netransparentného ustanovenia rozvrhu práce. Toto rozhodnutie je aplikovateľné i na prejednávajúcu vec, keďže rozvrh práce nie je transparentný a umožňuje inštalovanie sudcu do senátu na základe pravidiel stanovených v budúcnosti, a teda bez vopred stanoveného algoritmu.

54. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa sťažovateľa najvyšší súd implicitne ustúpil od názoru vysloveného v napadnutom uznesení týkajúceho sa aplikácie § 322 ods. 4 Trestného poriadku, keď vo vyjadrení svoju argumentáciu zúžil len na tvrdenie, že sťažovateľ bol uznaný vinným za ten istý trestný čin, s ktorého právnou kvalifikáciou bol oboznámený.

55. Poukazujúc na rozsudok SDEÚ sp. zn. C-175/22 z 9. novembra 2023, sťažovateľ zotrval na názore, že čl. 6 ods. 4 smernice o práve na informácie bráni vnútroštátnej judikatúre, ktorá súdu meritorne rozhodujúcemu v trestnej veci umožňuje uplatniť odlišnú právnu kvalifikáciu skutkov

postihovaných trestným právom, než akú pôvodne zvolila prokuratúra, bez toho, aby tento súd včas informoval obvinenú osobu o zvažovanej novej kvalifikácii a skutočnosť, že uvedená kvalifikácia nemôže viesť k uloženiu prísnejšieho trestu než v prípade trestného činu, pre ktorý bola osoba pôvodne stíhaná, nie je relevantná.

56. Zmenu právnej kvalifikácie sťažovateľ nachádza v tom, že došlo k zmene (i) typu škody, (ii) normatívneho znaku usporiadateľ – organizátor verejnej súťaže a (iii) noriem blanketovej dispozície a na žiadnu z týchto zmien nebol upozornený. Zdôraznil názor, že ak dochádza k zmene typu škody, tak nepochybne ide o zmenu právnej kvalifikácie a túto je potrebné bezpodmienečne oznámiť obvinenému, a to platí aj v prípade, ak číselné vymedzenie škody bude totožné.

57. Najvyššiemu súdu sťažovateľ vytkol prehliadnutie, že v danom prípade došlo k zmene typu škody, a tým aj k zmene právnej kvalifikácie. Keďže odvolací súd neoboznámil sťažovateľa s touto zmenou, tak tým ho pozbavil práva na obhajobu.

58. Uvedené možno podľa názoru sťažovateľa v plnom rozsahu vzťahnúť i na zmenu kvalifikačného znaku: „*USPORIADATEL*“ a „*ORGANIZÁTOR*“ verejnej súťaže, ktoré odvolací súd zmenil bez toho, aby o tom vopred upovedomil sťažovateľa a poskytol mu aspoň minimálnu možnosť obhajoby, a teda vyjadriť sa k tejto zmene. Rovnako sťažovateľ nebol oboznámený s mimotrestnými normami, ktorými sa doplňovala skutková podstata s blanketnou dispozíciou.

59. Sťažovateľ nesúhlasí s názorom najvyššieho súdu, že neuviedol argumentáciu, ktorú chcel uplatniť. V ústavnej sťažnosti poukazoval na zámer vypracovať vlastné znalecké skúmanie s čím nepochybne súvisí i uplatnenie ďalšej právnej a skutkovej argumentácie, ktorú by uplatňoval tak ako v dovolacom konaní a platí to aj v prípade argumentácie vzťahujúcej sa na neporušenie mimotrestných noriem, ktoré sťažovateľ uplatňoval v dovolacom konaní.

60. K zmene typu škody sťažovateľ považoval za potrebné uviesť, že došlo i k zmene skutkového vymedzenia.

61. Z odôvodnenia odvolacieho rozsudku vyplýva, že tento sa žiadnym spôsobom nevysporiadala s výškou prospechu KONZORCIA, ktorá podľa dovolacieho súdu bola tou škodou rozhodnou pre ustálenie kvalifikačného znaku „škoda veľkého rozsahu“. Výšku tohto typu škody však odvolací súd vôbec nezisťoval a v tejto časti sa ani nevysporiadala s námietkami sťažovateľa, ktoré uplatnil v odvolacom konaní. Takýto údaj uvedený v skutkovej vete preto nemôže byť relevantný pre ustálenie kvalifikačného znaku stíhaného trestného činu. Na takúto skutkovú zmenu nemohol sťažovateľ reagovať v rámci prvostupňového ani odvolacieho konania, lebo o skutkovej zmene sa sťažovateľ dozvedel až z odvolacieho rozsudku.

62. V závere repliky sťažovateľ odmietol názor najvyššieho (dovolacieho) súdu, že nemohol pristúpiť k zrušeniu odvolacieho rozsudku, keďže by to bolo v neprospech sťažovateľa vzhľadom na výšku škody v štádiu pokusu a výšku škody v štádiu dokonania. Nesúhlasí s týmto názorom preto, že dovolanie v danej veci v neprospech dovolateľa nepodala prokuratúra, pričom platí, že skutková a právna veta odvolacieho rozsudku by sa tak nemohla zmeniť v neprospech obvineného.

63. Z uvedených dôvodov sťažovateľ zotrval na podanej ústavnej sťažnosti a požiadal, aby jej ústavný súd vyhovel.

IV. K ústnemu pojednávaniu

64. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

V. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

65. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 1 a 2, čl. 49 a čl. 50 ods. 3 a 6 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a), b) a d) a čl. 7 ods. 1 dohovoru, práva podľa čl. 2 ods. 1 protokolu č. 7 a práv podľa čl. 47, čl. 48 ods. 2 a čl. 49 ods. 1 charty uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 1 TdoV 7/2019 z 24. marca 2022, spočíva v prekvapivosti označeného rozhodnutia, keď sťažovateľ nebol oboznámený so skutkovými zisteniami a s právnymi závermi obsiahnutými v rozhodnutiach tak odvolacieho súdu, ako aj dovolacieho súdu, ako aj v tom, že dovolací súd rozhodol v senáte, ktorý nebol kreovaný v súlade so zákonom.

V.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2, čl. 49 a čl. 50 ods. 3 a 6 ústavy, práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a), b) a d) a čl. 7 ods. 1 dohovoru, práva podľa čl. 2 ods. 1 protokolu č. 7 a práv podľa čl. 47, čl. 48 ods. 2 a čl. 49 ods. 1 charty:

66. Ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou zdôrazňuje, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci. Z ústavného postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať len také rozhodnutia orgánov verejnej moci, prostredníctvom ktorých došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, resp. také, kde k porušeniu základného práva alebo slobody došlo v konaní, ktoré vydaniu samotného rozhodnutia predchádzalo. Skutkové a právne závery príslušného orgánu verejnej moci môžu byť teda predmetom kontroly vtedy, ak by tieto boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (porov. I. ÚS 12/05, II. ÚS 410/06, III. ÚS 119/03, IV. ÚS 238/07).

67. Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný

význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, II. ÚS 580/2013 III. ÚS 438/2017).

68. V zmysle judikatúry ESĽP (napr. Penev proti Bulharsku, rozsudok zo 7. 1. 2010, č. 20494/04) dohovor vyžaduje, aby obvinený bol podrobne informovaný nielen o činoch, ktorých sa údajne dopustil, teda o skutočnostiach, ktoré sú základom obvinenia, ale aj o právnej kvalifikácii, ktorá mu bola pridelená.

69. Ústavný súd zdôrazňuje, že pri posúdení v ústavnej sťažnosti namietaného rozhodnutia najvyššieho súdu nebolo jeho úlohou preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré konajúci súd oprel svoje rozhodnutie. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či sa najvyšší súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľa (prezentovanou v dovolaní) vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či výklad konajúcim súdom aplikovaných právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu, teda či je označené uznesenie najvyššieho súdu ústavnoprávne akceptovateľné.

70. Ústavný súd v medziach svojich právomocí vykonal prieskum dôvodov rozhodnutia najvyššieho súdu, aby posúdil zlučiteľnosť jeho obsahu s limitmi sťažovateľom namietaných práv zaručených mu ústavou, dohovorom a chartou, a teda posudzoval kvalitu odôvodnenia namietaného uznesenia dovolacieho súdu a súčasne ústavnú súladnosť interpretácie právnej úpravy, ktorú konajúci súd vo veci sťažovateľa aplikoval, inými slovami, ústavnú udržateľnosť napadnutého rozhodnutia.

71. Prvej námietky sťažovateľa a síce prekvapivosti právnej kvalifikácie škody odvolacím súdom sa týkala časť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, v ktorej dovolací súd považoval doplnenie znaleckého dokazovania odvolacím súdom realizovaného na účel zisťovania minimálneho zisku iného potencionálneho súťažiteľa z pohľadu rozhodnutia za úplne zbytočné a nesprávne, keďže v súvislosti so škodou spôsobenou trestným činom bolo potrebné vychádzať z § 124 ods. 1 druhej vety Trestného zákona, a nie § 124 ods. 2 Trestného zákona (ako to urobil odvolací súd). Zároveň podľa dovolacieho súdu platilo, že aj po (o. i. uvedenému zisťovaniu zodpovedajúcom) doplnení skutkovej vety odvolacím súdom (nie však o iné, nové sumy, ktoré by neboli známe, resp. dokazované už skôr) táto obsahovala dostatočný skutkový podklad svedčiaci pre naplnenie kvalifikačného znaku škody veľkého rozsahu.

72. Z pohľadu dovolacieho súdu však bolo rozhodujúce, že odvolací súd urobil v skutkovej vete – oproti tomu, ako bola táto ustálená prvostupňovým súdom – z veľkej časti len „tzv. kozmetické úpravy“, keď podstatnejšie boli iba dve skutkové zmeny. Jednak v tom, že v zhode s obžalobou a na podklade odvolania prokurátorky (teda v žiadnom prípade nie prekvapivo) dospel k záveru, že výzva na predkladanie ponúk nebola zverejnená ani len na informačnej tabuli v priestoroch ministerstva výstavby, a jednak v tom, že inak ustálil výšku škody, a tým aj inak určil poškodeného. Žiadna suma uvedená v skutkovej vete druhostupňového rozhodnutia však nepredstavovala – z pohľadu predchádzajúceho konania a rozhodnutia – žiadne „nóvum“.

73. Dovolací súd poukázal na všeobecnú platnosť, že ak je znakom skutkovej podstaty trestného činu škoda, tá môže spočívať v ktoromkoľvek variante uvedenom v § 124 ods. 1 a 2 Trestného zákona, pokiaľ to nevyučuje samotná povaha protiprávneho konania naplňajúceho znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty konkrétneho trestného činu. V prípade stretu viacerých variantov sa potom uplatní absorpčná zásada, t. j. z pohľadu právnej kvalifikácie konania bude rozhodujúca tá zo spôsobených škôd, ktorá je vyššia.

74. Zároveň dovolací súd považoval za potrebné uviesť, že napriek korekciám právneho názoru odvolacieho súdu (zo strany dovolacieho súdu) týkajúceho sa posudzovania kvalifikačného znaku škody nebolo možné jeho názor označiť za arbitrárny. Bol založený na konkrétnom ustanovení (§ 124 ods. 2) Trestného zákona, keď jeho aplikáciu odvolací súd príslušne zdôvodnil. To, že podľa názoru dovolacieho súdu bolo potrebné postupovať v danom prípade podľa iného zákonného ustanovenia, je skutočnosť odlišná.

75. Pokiaľ išlo o sťažovateľom namietané zásadné porušenie jeho práva na obhajobu z dôvodu prekvapivého rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zopakoval, že odvolací súd na verejnom zasadnutí konanom 15. novembra 2018, postupujúc podľa § 326 ods. 5 Trestného poriadku v spojení s § 295 ods. 2 Trestného poriadku, vykonal doplnenie dokazovania, a to jednak prečítaním listinných dôkazov a jednak výsluchom znalkyne Ing. Miriam Šefčíkovej, PhD., na podklade zhodnotenia ktorého potom dospel k parciálne iným skutkovým záverom oproti napadnutému prvostupňovému rozsudku.

76. Po citovaní príslušnej pasáže zápisnice o verejnom zasadnutí odvolacieho súdu týkajúcej sa vykonávania dokazovania dovolací súd konštatoval tri podstatné skutočnosti, a to že: (i) obhajoba sa mohla k vykonávaným dôkazom (tým, ktoré boli vykonané opätovne, opakovane) vyjadriť; (ii) zásada bezprostrednosti a ústnosti bola dodržaná; (iii) prokurátorka podala odvolanie (o. i. aj) v neprospech sťažovateľa, a to proti výroku o vine, ako i konaniu mu predchádzajúcemu.

77. K zmenám vykonaným odvolacím súdom, ktorý rozhodol na podklade podaných odvolaní po predchádzajúcom zrušení napadnutého rozsudku vo veci sám a u sťažovateľa s tým, že v konečnom dôsledku uznal jeho vinu na podklade tých istých právno-kvalifikačných ustanovení ako predtým súd prvého stupňa [a to podľa § 20 k § 266 ods. 1, ods. 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona], dovolací súd uviedol nasledujúce:

78. K ďalšej námietke sťažovateľa, a to konkrétne k zmene kvalifikačného znaku „vyhlasovateľ verejnej súťaže“ (ustáleného súdom prvého stupňa) na znak „usporiadateľ verejnej súťaže“, predstavovala podľa dovolacieho súdu zmenu v znení tzv. právnej vety, ale bez akéhokoľvek právno-kvalifikačného dosahu, keďže stále išlo (v oboch prípadoch) o jedno a to isté ustanovenie kvalifikovanej skutkovej podstaty príslušného trestného činu. Odvolací súd teda na podklade súdom nižšieho stupňa zistených súvisiacich skutkových okolností dospel k ich inému posúdeniu v dotknutom kvalifikačnom znaku, čo aj následne v odôvodnení svojho rozhodnutia náležite vysvetlil. Keďže podľa § 6 ods. 1 písm. a) zákona o verejnom obstarávaní je verejným obstarávateľom Slovenská republika zastúpená svojimi orgánmi, vyhlasovateľom verejnej súťaže je v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov osoba, ktorá ministerstvo riadi a za jeho činnosť zodpovedá, t. j. minister. Na druhej strane, sťažovateľ mal postavenie usporiadateľa verejného obstarávania (verejnej súťaže). Za usporiadateľa verejného obstarávania možno totiž označiť osobu,

ktorá verejné obstarávanie z poverenia vyhlasovateľa organizuje. S prihliadnutím na to, že sťažovateľ mal postavenie zodpovednej osoby verejného obstarávateľa, figuroval v ňom ako kontaktná osoba, nechal doručiť výzvu na predloženie ponuky trom vopred osloveným spoločnostiam, obálku s ponukou KONZORCIA osobne prevzal, vyhlasovateľom verejného obstarávania bol menovaný za predsedu hodnotiacej komisie, informoval ho aj o výsledku súťaže, a dokonca aj zmluva o poskytovaní služieb bola podpísaná v jeho prítomnosti a v jeho kancelárii, nebolo možné mať pochybnosť, že proces verejného obstarávania organizoval. S týmto odôvodnením, ktoré v žiadnom prípade nepredstavuje neprípustné rozširovanie podmienok trestnej zodpovednosti extenzívnym výkladom, sa dovolací súd plne stotožnil.

79. Pokiaľ išlo o sťažovateľom namietanú zmenu skutkových okolností rozhodných z hľadiska naplnenia kvalifikačného znaku v podobe spôsobenia škody veľkého rozsahu, dovolací súd poukázal v prvom rade na príslušnú časť skutkovej vety obžaloby, podľa ktorej obžalovaní: „spôsobili škodu vo výške najmenej 3.563.795 eur a pri realizácii celkovej zákazky, ku ktorej nedošlo v dôsledku okolností nezávislých na ich vôli, by spôsobili škodu vo výške najmenej 39.792.870 eur na úkor iných potencionálnych súťažiteľov a Ministerstvu pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky“. Zodpovedajúca časť skutkovej vety prvostupňového rozsudku znela: „a týmto konaním so zámerom dosiahnuť zisk pre skupinu dodávateľov - obchodné spoločnosti ZAMEDIA, s. r. o., Žilina, avocat, s. r. o., Bratislava, CONSULTING & MANAGEMENT, s. r. o., Bratislava a European Consultants Organisation s. p. r. l...., spôsobili Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky škodlivý následok vo forme škody v sume 383.669.184,46 Sk (v prepočte 12.735.483,81 eur), ktorá bola vyplatená tejto skupine dodávateľov na základe Zmluvy o poskytovaní služieb s dátumom 5. jún 2007 ukončenej dohodou dňa 18. mája 2009.“. Napokon príslušná časť skutkovej vety odvolacieho rozsudku znela: „a týmto konaním so zámerom dosiahnuť zisk pre skupinu dodávateľov združených v KONZORCIU - obchodné spoločnosti ZAMEDIA, s. r. o., Žilina, avocat, s. r. o., Bratislava, CONSULTING & MANAGEMENT, s. r. o., Bratislava a European Consultants Organisation s. p. r. l...., došlo k čiastočnému plneniu Zmluvy o poskytovaní služieb z 5. júna 2007 s celkovým objemom vo výške 3.601.456.369 Sk (v prepočte 97.601.421 eur), z ktorého minimálne 1.198.800.001,62 Sk (v prepočte 39.792.870 eur) by predstavoval zisk KONZORCIA, resp. akéhokoľvek iného potencionálneho súťažiteľa, pričom k tomuto čiastočnému plneniu zmluvy došlo v rozsahu 383.669.184,46 Sk (v prepočte 12.735.483,81 eur), z ktorej minimálne 107.362.888,17 Sk (v prepočte 3.563.795 eur) predstavoval zisk KONZORCIA, ktorý bol dosiahnutý na škodu iného potencionálneho súťažiteľa, pričom k plneniu v celkovom objeme zmluvy nedošlo kvôli uzavretiu Dohody o ukončení zmluvy o poskytovaní služieb z 18. mája 2009.“

80. Podľa dovolacieho súdu bolo za následok relevantný z pohľadu kvalifikačného znaku [§ 266 ods. 3 písm. a) Trestného zákona] potrebné považovať dosiahnutý prospech/zisk KONZORCIA vo výške 3 563 795 eur, resp. potenciálne dosiahnuteľný vo výške 39 792 870 eur, čomu mala zodpovedať kvalifikácia činu ako sčasti dokonaného a sčasti v štádiu pokusu v príslušnom, správne uvedenom treťom kvalifikačnom odseku. Vzhľadom na sťažovateľom uplatnenú argumentáciu dovolací súd považoval za podstatné, že obe tieto sumy obsiahnuté v skutkovej vete odvolacieho rozsudku poznala už obžaloba.

81. Dovolací súd nemal žiadnu pochybnosť o naplnení znaku základnej skutkovej podstaty podľa § 266 ods. 1 Trestného zákona: „dojedná výhodnejšie podmienky na úkor iných súťažiteľov“ v prípade, ak podstata protiprávneho konania páchatel'a spočíva v tom, že znemožní akémukoľvek inému (aj potencionálnemu) súťažiteľovi, než vopred vybranému, zúčastniť sa verejného obstarávania, napr. preto, že sa o jeho vyhlásení nemohol vôbec dozvedieť, ako to bolo aj v posudzovanej veci.

82. Napriek tomu, že námietky týkajúce sa vzniku škody dovolací súd sčasti uznal a odôvodnenie napadnutého rozsudku čiastočne korigoval, neboli podľa jeho názoru splnené podmienky na zrušenie odvolacieho rozhodnutia, keďže len nesprávnosť právnych úvah uvedených v odôvodnení dovolaním napadnutého rozhodnutia nie je dôvodom na konštatovanie splnenia dovolacieho dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, ak skutková veta výroku o vine zodpovedá podľa hodnotenia dovolacieho súdu použitej právnej kvalifikácii (pri tomto dovolací súd poukázal na rozhodnutie zverejnené v Zbierke pod č. 49/2013-1).

83. Za rozhodujúce dovolací súd považoval to, že vzhľadom na v skutkovej vete odvolacieho rozsudku uvedené zistenie, že z celkového objemu (zákazky) by minimálne suma 39 792 870,00 eur predstavoval zisk KONZORCIA, pričom z čiastočne realizovaného plnenia v rozsahu 12 735 483,81 eur bol zisk KONZORCIA minimálne 3 563 795,00 eur, a vzhľadom na dovolacím súdom vyslovený právny názor by, pokiaľ ide o spôsobenie škody veľkého rozsahu ako znaku kvalifikovanej skutkovej podstaty podľa § 266 ods. 3 písm. a) Trestného zákona, k žiadnej zmene rozhodnutia v prospech dovolateľov (teda aj sťažovateľa) nemohlo dôjsť. Dovolací súd vyslovil, že dovolanie nemožno považovať za dôvodné, ak by ním namietané a dovolacím súdom zistené porušenie zákona nemohlo viesť k zmene napadnutého rozhodnutia. Dovolanie by v takom prípade v konečnom dôsledku nemohlo byť úspešné a splniť ním sledovaný účel nápravy ani ak by mu dovolací súd vyhovel, čím by stratilo procesnú povahu opravného prostriedku (odkázal pritom na rozhodnutie zverejnené v Zbierke pod č. 52/2013 III).

84. K ďalšej námietke sťažovateľa dovolací súd považoval za potrebné uviesť, že ak skutková podstata trestného činu vyjadrená v ustanovení osobitnej časti Trestného zákona označuje (konkrétne alebo blanketne) iný právny predpis, ako je to aj v prípade trestného činu podľa § 266 ods. 1 Trestného zákona, ten sa stáva priamou súčasťou trestnoprávnej úpravy (úpravy Trestného zákona). Takýto právny predpis potom predstavuje právne-kvalifikačný moment, rovnako ako ostatné také momenty vyjadrené v označenom ustanovení Trestného zákona. Právna kvalifikácia sa v jej slovnom vyjadrení a paragrafovom číselnom označení uvádza v právnej vete, nie vo vete skutkovej, ktorá je prvou (teda právnej vete predchádzajúcou) súčasťou výroku o vine odsudzujúceho rozsudku. V skutku (skutkovej vete) teda nemá byť označený (ani) do Trestného zákona „integrovateľný“ právny predpis, resp. jeho ustanovenie (aj keď by to nebolo relevantnou chybou); v právnej vete je taký predpis označený len jeho znením, ktoré zodpovedá zneniu príslušného, kvalifikačne použitého ustanovenia osobitnej časti Trestného zákona. Bližšie sa táto otázka následne rieši v odôvodnení. Z pohľadu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku potom musí skutková veta obsahovať popis skutku tak, aby zodpovedal trestnoprávnej kvalifikácii, čo je podmienené (aj) správnou aplikáciou súvisiacich predpisov. Vo vzťahu k takým predpisom je relevantné odôvodnenie rozsudku, ale nie je rozhodujúce (odôvodnenie môže byť nesprávne, aj keď je aplikácia správna, čo uvedie na pravú mieru súd

vyššieho stupňa, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku). Zároveň podľa dovolacieho súdu platí, že nesprávny, ale pritom nadbytočný údaj o právnom predpise v skutkovej vete výroku rozsudku nie je chybou, ktorá by vyvolávala potrebu zrušenia rozhodnutia (rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1TdoV 7/2016 zo 14. júna 2017).

85. V tomto kontexte dovolací súd poukázal na to, že zo skutkovej vety napadnutého rozsudku vyplýva, že sťažovateľ spolu s ďalším obžalovaným po vzájomnej dohode a za vzájomnej súčinnosti vytvorili podmienky na vopred vybraného uchádzača okrem iného tak, že *«vôbec neuverejnili Výzvu na predkladanie ponúk, pričom v rozpore so skutočnosťou deklarovali ako miesto jej zverejnenia informačnú tabuľu na I. poschodí budovy ministerstva, a to v období štyroch pracovných dní - od 17. do 22. mája 2007, čím znemožnili účasť vo verejnej súťaži neobmedzenému počtu uchádzačov a záujemcov, v dôsledku čoho sa KONZORCIUM stalo jediným súťažiteľom v takto „vyhlásenom“ verejnom obstarávaní,»* a to so zámerom dosiahnuť zisk pre skupinu dodávateľov združených v KONZORCIU. Už táto časť skutku podľa dovolacieho súdu dostatočne odôvodňovala jeho právne posúdenie ako trestného činu podľa § 266 ods. 1 Trestného zákona, keďže sťažovateľ spolu s ďalším obžalovaným v súvislosti s verejným obstarávaním a v úmysle zadovážiť inému prospech pre vopred vybraného súťažiteľa dojednali výhodnejšie podmienky na úkor iných súťažiteľov, čím zároveň konali v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o verejnom obstarávaní, podľa ktorého boli pri zadávaní zákazky povinní okrem iného uplatňovať princípy rovnakého zaobchádzania, nediskriminácie uchádzačov alebo záujemcov, transparentnosti, hospodárnosti a efektívnosti (§ 9 ods. 1 a 2 zákona o verejnom obstarávaní v relevantnom znení). Zo samotnej podstaty zákona upravujúceho verejné obstarávanie vyplýva, že konanie, ktorým páchatel dojedná niektorému súťažiteľovi prednosť alebo výhodnejšie podmienky na úkor iných súťažiteľov, bude súčasne vždy v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom o verejnom obstarávaní.

86. Nebolo tak možné podľa názoru dovolacieho súdu prisvedčiť námietke sťažovateľa založenej na tvrdení, že zo skutkovej vety napadnutého rozsudku nie je absolútne jasné, akým konaním a aká konkrétna právna povinnosť mala byť z jeho strany porušená.

87. Vo vzťahu k odvolacím súdom (v skutkovej vete) ustálenému skutkovému záveru o nezabezpečení zverejnenia výzvy na predkladanie ponúk (v rozpore s § 99 ods. 3 zákona o verejnom obstarávaní) dovolací súd uviedol, že v tomto smere sa odvolací súd „iba“ stotožnil s obžalobou, ktorá rovnako obvineným kládla za vinu jej nezverejnenie ani len na neoznačenej informačnej tabuľi nachádzajúcej sa na uzavretej chodbe I. poschodia v budove ministerstva výstavby (ako to bolo deklarované). Odvolací súd pritom rozhodoval aj na podklade odvolania prokurátorky podaného aj v neprospech sťažovateľa.

88. Po priblížení jednotlivých sťažovateľom uvádzaných zmien vykonaných odvolacím súdom (zakaždým s upozornením, že tá-ktorá zmena mala byť vykonaná bez toho, aby bola na ňu obhajoba vopred upozornená, a bez toho, aby jej bolo umožnené na ňu reagovať ešte pred vyhlásením rozsudku) dovolací súd považoval za potrebné zdôrazniť, že v tejto súvislosti nezistil žiadne porušenie práv obhajoby, ktorá v danom kontexte poukazuje na právo na obhajobu, právo na spravodlivý proces, ako aj právo na informácie. Na zdôvodnenie tohto záveru uviedol, že z príslušnej právnej úpravy Trestného poriadku vyplýva, že odvolací súd, ktorý rozhodne vo veci sám, po tomu predchádzajúcom zrušení napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa (príp. len jeho

časti) má možnosť, hoc limitovanú, uskutočniť určité skutkové, právne, resp. tiež skutkovo-právne zmeny. Rozhodujúce sú v tomto ohľade predovšetkým ustanovenia § 322 ods. 1 a 3 až 4, ako aj § 284 ods. 2 Trestného poriadku, ktoré považoval za nutné vykladať vo vzájomnom kontexte.

89. Ako dovolací súd ďalej rozviedol, z § 322 ods. 1 Trestného poriadku jasne vyplýva preferencia vydania „nového“ rozhodnutia odvolacím súdom pred vrátením veci späť súdu prvého stupňa, ku ktorému (výnimočnému) postupu má dôjsť len vtedy, ak by doplnenie konania odvolacím súdom (v súlade s § 326 ods. 5 Trestného poriadku) bolo spojené s neprimeranými ťažkosťami alebo ak by takéto doplnenie mohlo viesť k iným skutkovým záverom.

90. Pri interpretácii toho, čo je potrebné rozumieť pod „inými skutkovými závermi“, je potrebné vychádzať z § 322 ods. 4 Trestného poriadku. Konkrétne, že odvolací súd nemôže sám uznať obžalovaného za vinného zo skutku, pre ktorý bol napadnutým rozsudkom oslobodený, a tiež nemôže sám uznať obžalovaného za vinného z ťažšieho trestného činu, než z akého ho mohol v napadnutom rozsudku uznať za vinného súd prvého stupňa.

91. Ani § 322 ods. 3 Trestného poriadku nemožno podľa dovolacieho súdu vykladať izolovane, ale naopak tiež s prihliadnutím na obmedzenia uvedené v odseku 4, keď pri ich (súčasnom) rešpektovaní platí, že odvolací súd rozhodne (v súlade s ním) vo veci sám rozsudkom, ak možno nové rozhodnutie urobiť na podklade správne zisteného skutkového stavu v napadnutom rozsudku (chyba napadnutého rozsudku teda spočíva v niečom inom, napr. „len“ v nesprávnej právnej kvalifikácii), alebo ak bol tento doplnený dôkazmi vykonanými pred odvolacím súdom, čo zahŕňa najmä prípady ak: (i) skutkový stav bol síce súdom prvého stupňa správne zistený, avšak neboli vykonané k tomu potrebné podkladové dôkazy; (ii) ak je nevyhnutné (z pohľadu dovolacieho súdu) na podporu inak správne zisteného skutkového stavu vykonať aj ďalšie dôkazy; (iii) ak po doplnení skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa na základe ďalšieho dokazovania vykonaného odvolacím súdom neprichádza do úvahy niektorá zo situácií uvedených § 322 ods. 4 Trestného poriadku; s tým, že pre zmeny v neprospech obvineného zákon vyžaduje podanie odvolania v jeho neprospech.

92. V § 322 ods. 4 písm. b) Trestného poriadku použité slovné spojenie „ťažší trestný čin“ je podľa názoru dovolacieho súdu významovo zhodné s „prísnejším ustanovením zákona“ podľa § 284 ods. 2 Trestného poriadku, pričom v súlade s ustálenou súdnou praxou je tu rozhodujúca výška (hroziacej) trestnej sadzby. Bez predchádzajúceho upozornenia zo strany dovolacieho súdu nie je teda v princípe vylúčené ani prekvalifikovanie na úplne iný trestný čin, nielen teda napr. podkvalifikovanie v rámci tej istej skutkovej podstaty. Pre odvolací súd tak v zásade neplatí všeobecná povinnosť upozorniť obžalovaného na inú, ním (plánovanú a neskôr) použitú právnu kvalifikáciu, keďže tento nemôže podľa súčasnej právnej úpravy uznať obžalovaného za vinného z ťažšieho – prísnejšieho trestného činu, než z akého ho mohol v napadnutom rozsudku uznať za vinného (nie z akého ho v konečnom dôsledku uznal) súd prvého stupňa.

93. Dovolací súd pokračoval: napokon upozorňovanie na samotné (zo strany dovolacieho súdu prípustné) skutkové zmeny zákon nepožaduje, keď z pohľadu práva na obhajobu je rozhodujúce rešpektovanie tohto práva pri (z hľadiska vykonaných zmien) podkladovom dokazovaní. Súd (aj odvolací) je totiž povinný pri zachovaní totožnosti skutku urobiť úpravy v skutkovej vete, a to na podklade ním vykonaného a v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov vyhodnoteného dokazovania.

94. S ohľadom na preskúvanú vec dovolací súd upriamil pozornosť aj na tú skutočnosť, že sťažovateľ bol obžalovaný pre zločin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 266 ods. 1, ods. 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona, pričom z tohto (t. j. presne toho istého) trestného činu ho po vykonanom dokazovaní na hlavnom pojednávaní uznal vinným aj súd prvého stupňa a napokon po doplnení dokazovania na verejnom zasadnutí aj súd odvolací.

95. Uvedené dovolací súd zhrnul a uzavrel tak, že nezistil na podklade súvisiacej argumentácie sťažovateľa žiadne relevantné pochybenie, žiadne porušenie zákona, ktorého by sa mal dopustiť odvolací senát, z ktorého strany bola rešpektovaná nielen zásada zákazu *reformatio in peius* a zásada bezprostrednosti a ústnosti (odvolacieho) konania, ale tiež právo na obhajobu (všetko atribúty spravodlivého procesu).

96. Podľa názoru dovolacieho súdu si sťažovateľ zjavne neuvedomil podstatu práva na obhajobu, keď toto v rozpore s jeho skutočným obsahom (a zároveň zmyslom) neprípustným spôsobom rozšíril (rovnako potom aj právo obhajoby na informácie) aj na údajnú potrebu zo strany súdu (v duchu argumentácie sťažovateľa by to malo platiť rovnako i pre súd prvého stupňa) upozorniť obhajobu vopred na akúkoľvek skutkovú či skutkovo-právnu zmenu, ktorú plánuje vykonať (v tom je potom implicitne obsiahnutá aj možnosť na ňu reagovať), a to dokonca bez rozlíšenia, či je táto v jeho prospech alebo neprospech. Toto však právo na obhajobu celkom nepochybne neobsahuje.

97. Z uvedenej rekapitulácie odôvodnenia napadnutého rozhodnutia je zrejmé, že dovolací súd sa všetkými pre rozhodnutie o dovolaní sťažovateľa tak skutkovými a právnymi otázkami zaoberal a na tieto dal podrobné odpovede, ktoré rozhodne nemožno hodnotiť ako nedostatočné, ale ani ako nepresvedčivé. Žiadna okolnosť nenapovedá ani o prípadnej arbitrárnosti či neodôvodnenosti napadnutého rozhodnutia alebo že by sa dovolací súd nezaoberal a následne nevysporiadal s takou námietkou sťažovateľa, ktorá by mala alebo mohla mať rozhodujúci (podstatný) vplyv na konečné rozhodnutie. Závery plynúce z odôvodnenia dovolacieho rozhodnutia sú jednoznačne založené na racionálnych úvahách najvyššieho súdu, na ním uplatnenej logickej interpretácii na vec sa vzťahujúcich príslušných právnych noriem a na ich adekvátnej aplikácii na predmetnú trestnú vec.

98. Z obsahu napadnutého rozhodnutia sú zreteľne čitateľné dôvody, pre ktoré dovolací súd dovolaniu sťažovateľa nevyhovel, t. j. v čom tkvela príčina neplnenia uplatnených dovolacích dôvodov.

99. Reagujúc na námietky sťažovateľa, dovolací súd jasne prezentoval, prečo nebolo možné rozhodnutie odvolacieho súdu považovať za prekvapivé. Sťažovateľ bol so všetkým, čo sa mu kládlo za vinu, oboznámený už od podania obžaloby na jeho osobu prvostupňovému súdu. Všetky nevyhnutné informácie pre plnohodnotné využitie obhajobných práv boli sťažovateľovi známe už v začiatkovej fáze súdneho konania. Bola mu známa právna kvalifikácia skutku (ktorá sa v priebehu konania nezmenila), skutkové vymedzenie konania kladeného mu za vinu a boli mu známe aj všetky číselne vyjadrené relevantné sumy ako údaje súvisiace so škodou spôsobenou trestným činom (celková hodnota zákazky 97 601 421 eur; celkovo vyplatená suma 12 735 483,81 eur, z ktorej zisk KONZORCIA predstavoval 3 563 795 eur). Proti všetkým týmto atribútom tak skutkovým, ako aj právne-kvalifikačným sa sťažovateľ mal nepochybne možnosť brániť už od podania obžaloby.

100. Pokiaľ ide o jednu z kľúčových námietok sťažovateľa týkajúcu sa prekvapivej zmeny právnej kvalifikácie škody odvolacím a napokon aj dovolacím súdom, ktorá mala spôsobiť, že sa nemohol účinne obhajovať, ústavný súd konštatuje, že za prekvapivú [v zmysle obligátnej (nie akejkol'vek) kvality] nemožno považovať zmenu, ktorá nastala selekciou inej možnosti v rámci vopred definovaných (a teda známych) do úvahy prichádzajúcich potenciálnych viacerých možností. Ústavný súd nijako nespochybňuje dôležitosť správnej právnej kvalifikácie škody spôsobenej trestným činom, ale vzhľadom na predmet ústavnej sťažnosti, ako ho vymedzil sám sťažovateľ, bolo v danej chvíli podstatným posúdiť a vyhodnotiť „kritérium“ prekvapivosti prijatých záverov všeobecných súdov. Ako to už spomenul dovolací súd, ak je znakom skutkovej podstaty trestného činu škoda, tá môže spočívať v ktoromkoľvek variante uvedenom v § 124 ods. 1 a 2 Trestného zákona (pokiaľ to nevylučuje samotná povaha protiprávneho konania napĺňajúceho znaky objektívnej stránky skutkovej podstaty konkrétneho trestného činu). Do úvahy prichádzajúce právne kvalifikácie škody teda boli jasne určené. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nepredstrel významnejšiu argumentáciu v tom zmysle, že by o ktorejkoľvek z uvedených súm v priebehu súdneho konania nevedel (ani čo do vyčíslenia ich výšky), a teda k týmto sumám a ich výške sa mal možnosť v rámci svojej obhajoby vyjadriť a brániť, spochybňovať ich. A keďže za škodu v konečnom dôsledku v danom prípade nebola vzatá iná dovtedy v trestnom konaní nijako neskúmaná (nespomenutá) a nedokazovaná neznáma finančná čiastka, ako tá, ktorú sťažovateľ vedel identifikovať z popisu skutku v obžalobe, nemožno hovoriť o prekvapivosti jej určenia v tom zmysle a kvalite, ako to má na mysli judikatúra ESĽP a SDEÚ. Nemožno teda prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľa, že by odvolacím súdom a následne dovolacím súdom určená škoda a jej výška neboli vôbec „v hre“ a rovnako to platí aj o jej právnej kvalifikácii.

101. V týchto intenciách je potom potrebné považovať napadnuté rozhodnutie dovolacieho súdu za ústavne akceptovateľné.

102. Nie bez významu je aj názor najvyššieho súdu, keď z pohľadu materiálnej ochrany ľudských práv a základných slobôd považoval za podstatné, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neuviedol, v uplatnení akej argumentácie spôsobilej spochybniť právne závery dovolacieho súdu mu bolo namietaným postupom tohto súdu zabránené. Sťažovateľ síce oponuje, že mal zámer dať vypracovať vlastné znalecké skúmanie, s čím, ako uvádza, malo súvisieť i uplatnenie ďalšej právnej a skutkovej argumentácie, ktorú by uplatňoval, avšak podľa ústavného súdu ide o absolútne všeobecné tvrdenie bez akejkol'vek uchopiteľnej bližšej konkretizácie, keď neuviedol, v čom by toto znalecké dokazovanie malo spočívať, aký výsledok by bolo možné od tohto očakávať, čo sa ním konkrétne snaží spochybniť a pod. Navyše, je zrejmé, že sťažovateľ atakuje právne posúdenie spôsobenej škody, pritom zamýšľané prípadné znalecké dokazovanie (a vôbec znalecké dokazovanie ako také) rozhodne nie je spôsobilé riešiť otázky právneho charakteru, ale slúži na zisťovanie – preukazovanie otázok skutkových.

103. Obdobné závery platia aj vo vzťahu k sťažovateľom tvrdenej prekvapivosti zmeny kvalifikačného znaku „vyhlasovateľ verejnej súťaže“ (ustáleného súdom prvého stupňa) na znak „usporiadateľ verejnej súťaže“ odvolacím súdom. Dovolací súd jasne a presvedčivo uviedol, že táto zmena v znení tzv. právnej vety bola bez akéhokoľvek právno-kvalifikačného dosahu, keďže stále išlo (v oboch prípadoch) o jedno a to isté ustanovenie kvalifikovanej skutkovej podstaty príslušného trestného činu [podľa § 266 ods. 2 písm. c) Trestného zákona, pozn.] a došlo k nej na podklade už

súdom prvého stupňa zistených súvisiacich skutkových okolností. Znova tu nemožno uvažovať o prekvapivosti tejto zmeny, pretože v rámci trestného konania aj táto možnosť prichádzala do úvahy a ku skutkovým okolnostiam, na podklade ktorých k tejto zmene došlo, mal sťažovateľ príležitosť uplatňovať všetky svoje obhajobné práva.

104. Za prekvapivú skutkovú zmenu ústavný súd nepovažoval ani odvolacím súdom ustálené zistenie, že výzva nebola zverejnená vôbec, zatiaľ čo prvostupňový súd vyhodnotil, že výzva bola síce zverejnená, ale nie na verejne prístupnom mieste. Okrem skutočnosti, že dôsledok plynúci z oboch týchto konštatovaní je identický (t. j. že k zverejneniu výzvy nedošlo), dovolací súd jasne pripomenul, že súd druhého stupňa sa v tomto smere iba stotožnil s obžalobou. Opäť teda išlo o známu skutočnosť, ktorá už „v hre“ bola a bola aj predmetom dokazovania.

105. K sťažovateľom na podporu svojich tvrdení predostretým rozhodnutiam ESLP, SDEÚ a Ústavného súdu Českej republiky ústavný súd uvádza, že tieto nie sú argumentačne priliehavé. Napríklad vo veci Penev proti Bulharsku (rozhodnutie č. 20494/04 zo 7. 1. 2010) ESLP zistil, že menovaný sťažovateľ bol obvinený podľa § 282 ods. 2 bulharského Trestného zákona z prekročenia svojich právomocí a nič nenasvedčovalo, že by sa kedykoľvek počas vyšetrovania posudzovalo obvinenie z úmyselného uzavretia nevýhodnej zmluvy podľa § 220 ods. 1 Trestného zákona, za ktoré bol rozhodnutím najvyššieho kasačného súdu v konečnom dôsledku odsúdený. Európsky súd pre ľudské práva v danom prípade konštatoval porušenie práv sťažovateľa [podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a) a b) dohovoru], pretože tento nemohol vedieť, že najvyšší kasačný súd rozhodne podľa § 220 ods. 1 Trestného zákona. O atribútoch tohto trestného činu sa počas procesu sťažovateľa nikdy nediskutovalo a o novej právnej kvalifikácii sa dozvedel až z konečného rozsudku najvyššieho kasačného súdu. Pritom podľa bulharského práva sú trestné činy prekračovania právomocí (§ 282 ods. 2 Trestného zákona) a úmyselné uzavretie nevýhodnej zmluvy (§ 220 ods. 1 Trestného zákona) odlišné (prvý je považovaný za trestný čin proti fungovaniu štátnych orgánov a verejných organizácií a druhý za trestný čin proti hospodárstvu) a najmä podľa § 282 ods. 2 má obžaloba preukázať, že obvinený (1) porušil alebo nesplnil svoje povinnosti, alebo prekročil svoje právomoci a (2) konal s cieľom získať prospech pre seba alebo pre tretiu osobu, alebo spôsobenie škody iným; a podľa § 220 ods. 1 má naopak obžaloba preukázať, že obvinený (1) konal úmyselne a (2) uzavrel nevýhodnú zmluvu, ktorá by mohla spôsobiť značnú škodu spoločnosti alebo organizácii. Európsky súd pre ľudské práva vyjadril názor, že najvyšší kasačný súd mal dať sťažovateľovi možnosť brániť sa proti novému obvineniu.

106. Obdobne ani sťažovateľom uvedený nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 3395/10 z 18. septembra 2012 nemožno považovať v danej veci za relevantný. V tam posudzovanom prípade orgány činné v trestnom konaní boli v právnej kvalifikácii inkriminovaného skutku, ktorý sa stal ešte za účinnosti Trestného zákona č. 140/1961 Zb., bol však súdený až za účinnosti nového Trestného zákonníka č. 40/2009 Zb., mimoriadne „rozkolísané“ a stíhali skutok obvineného podľa niekoľkých úplne rozdielnych trestnoprávných ustanovení. V priebehu trestného stíhania bol skutok popisovaný v enunciiate rozhodnutí stále rovnako kvalifikovaný podľa piatich ustanovení Trestného zákona (ako ublíženie na zdraví podľa § 222 ods. 1 a 3 Trestného zákona pri začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia, ako aj v podanej obžalobe; ako zločin zabíjania podľa § 141 ods. 1 Trestného zákonníka v záverečnej reči prednesenej na hlavnom pojednávaní štátnou zástupkyňou; ako zločin ublíženia na zdraví z ospravedliteľnej pohnútky

podľa § 146a ods. 3 a 5 Trestného zákonníka súdom prvého stupňa v rozsudku; ako zločin zabitia podľa § 141 ods. 1 Trestného zákonníka v písomnom odôvodnení odvolania štátnej zástupkyne; a ako trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 (starého) Trestného zákona v návrhu štátneho zástupcu na verejnom zasadnutí odvolacieho súdu, ktorý tento návrh akceptoval a túto právnu kvalifikáciu ako správnu aproboval aj dovolací súd). Ústavný súd Českej republiky k tomuto postupu uviedol, že už táto samotná „rozkolísanosť“ názorov štátnych orgánov aplikujúcich trestné normy je negatívnym javom, ktorý neprispieva k právnej stabilite a predvídateľnosti rozhodovania a môže zneistiť obvineného vo voľbe efektívnych prostriedkov obhajoby. V danej dobe, keď došlo prijatím nového Trestného zákonníka k radikálnej zmene právnej úpravy a k zavedeniu celkom nových právnych inštitútov a keď dovtedy neexistovala ustálená judikatúra, je taká rozkolísanosť pochopiteľná; o to viac je však potrebné trvať na požiadavke, aby orgány činné v trestnom konaní posudzovali skutkový a právny stav veľmi dôkladne a aby pre zvolenú právnu kvalifikáciu uviedli podrobné argumenty. Za takejto situácie je potrebné tiež dbať na to, aby obvinený mal reálnu možnosť v každom okamžiku trestného konania poznať, aká právna kvalifikácia mu hrozí, a aby mal možnosť na tieto opakované zmeny reagovať.

107. K označenému rozhodnutiu Ústavného súdu Českej republiky je však napokon potrebné pre úplnosť uviesť, že dôvod, pre ktorý bolo ústavnej sťažnosti vyhovené s následkom zrušenia tam napadnutých rozhodnutí prvostupňového, odvolacieho a dovolacieho súdu, spočíval v tom, že v procese dokazovania pred týmito všeobecnými súdmi došlo k extrémne chybnému hodnoteniu vykonaných dôkazov.

108. Pokiaľ ide o rozsudok SDEÚ sp. zn. C-612/15 z 5. júna 2018 vo veci návrhu na začatie prejudiciálneho konania podaného rozhodnutím Špecializovaného trestného súdu Bulharska v súvislosti s trestným konaním proti Nikolajovi Kolevovi a iným, je potrebné poukázať kontext, v rámci ktorého bola predmetom tohto konania otázka poskytovania informácií obvineným v trestnom konaní. Išlo o skutočnosť, že podaná nová obžaloba na stíhané osoby obsahovala informácie o obvinení, ktoré neboli týmito osobám riadne oznámené v zákonom stanovenej lehote, k čomu však došlo z dôvodov na strane samotných obvinených (vnútroštátny súd zdôraznil, že je možné, že tieto osoby a ich obhajcovia zneužili svoje práva a konali iba s cieľom vyvolať prietahy v konaní, aby zabránili prokurátorovi v ukončení prípravnej časti trestného konania). V zmysle príslušných ustanovení právneho predpisu, ktorým sa konanie riadilo, nedodržanie (resp. nestihnutie) lehoty, v ktorej mali byť dotknuté osoby o novej obžalobe informované, malo mať za následok ukončenie konania (§ 368 a § 369 bulharského Trestného poriadku). Vnútroštátny súd kládol SDEÚ otázku, či označené ustanovenia sú zlučiteľné s právom Európskej únie, konkrétne s povinnosťou členských štátov zabezpečiť efektívnosť stíhania trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Európskej únie. A práve v tejto súvislosti riešil aj otázku, do ktorého momentu má byť dotknutá osoba informovaná o skutkoch, pre ktoré bolo proti nej vznesené obvinenie, a o ich právnej kvalifikácii, ako aj o dôkazoch, na ktorých spočívajú tieto skutky. Podľa SDEÚ možnosť oboznámiť sa s týmito informáciami a týmito dôkazmi najneskôr v čase, keď sa začne pojednávanie, je dôležitá na to, aby sa tejto osobe alebo jej obhajcovi umožnilo účinne sa zúčastniť tohto pojednávania v súlade so zásadou kontradiktórnosti a rovnosti procesných prostriedkov tak, aby účinne obhájila svoje stanovisko. Súdny dvor Európskej únie však pokračoval, že v prípade možného nesplnenia tejto požiadavky nijaké ustanovenie v smernici

o práve na informácie nebráni tomu, aby súd prijal opatrenia potrebné na nápravu tohto stavu, pokiaľ je náležite zaručené právo na obhajobu a spravodlivý proces.

109. Súdny dvor Európskej únie v konečnom dôsledku dospel vo svojom rozhodnutí k záveru, že článok 6 ods. 3 smernice o práve na informácie (2012/13) sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni tomu, aby boli podrobné informácie o obvinení oznámené obhajobe po podaní obžaloby súdu, ale ešte pred tým, než tento súd začne skúmať dôvodnosť obvinenia a nezačne pojednávať vo veci, či dokonca po začatí týchto pojednávaní, ale ešte pred rozhodnutím súdu, ak neskôr došlo k zmene takto oznámených informácií, s výhradou, že súd prijme všetky potrebné opatrenia na zaručenie dodržiavania práv na obhajobu a spravodlivý proces.

110. Rozsudok SDEÚ sp. zn. C-175/22 z 9. novembra 2023, na ktorý sťažovateľ poukázal v replike, v podstate opakuje, že čl. 6 ods. 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej judikatúre, ktorá súdu meritórne rozhodujúcemu v trestnej veci umožňuje uplatniť odlišnú právnu kvalifikáciu skutkov postihovaných trestným právom, než akú pôvodne zvolila prokuratúra, bez toho, aby tento súd včas informoval obvinenú osobu o zvažovanej novej kvalifikácii, a to v takom okamihu a za takých podmienok, ktoré jej umožnia účinne si pripraviť svoju obhajobu, a teda bez toho, aby tejto osobe poskytol možnosť konkrétne a účinne uplatňovať právo na obhajobu vo vzťahu k tejto novej kvalifikácii. V tejto súvislosti skutočnosť, že uvedená kvalifikácia nemôže viesť k uloženiu prísnejšieho trestu než v prípade trestného činu, pre ktorý bola osoba pôvodne stíhaná, nie je relevantná.

111. Z uvedeného je zrejmé, že sťažovateľom ako referenčné uvedené rozhodnutia príslušných súdov v súvislosti s ním uplatnenými námietkami nie sú spôsobilé spochybniť závery prijaté najvyšším súdom ako dovolacím súdom, a to práve z dôvodu, že sťažovateľ bol odsúdený tak prvostupňovým, ako aj druhostupňovým súdom z toho istého trestného činu, pre ktorý bola na neho (t. j. pre ten istý trestný čin) podaná obžaloba, a pre tento rovnako kvalifikovaný trestný čin dovŕšil trestné konanie napadnutým rozhodnutím aj dovolací súd, a to všetko za konanie, ktoré bolo obsiahnuté v skutkovej vete obžaloby, ako aj v skutkovej vete následných rozhodnutí konajúcich všeobecných súdov.

112. K zvyšným námietkam sťažovateľa uplatneným v ústavnej sťažnosti ústavný súd nepovažoval za potrebné zaujať podrobnejšie stanovisko, keďže tieto v podstate buď súvisia a sú závislé (odvodené) od už vyhodnotených otázok, a teda stratili svoje opodstatnenie, alebo sa týkajú skutočností, na ktoré už vo svojom rozhodnutí reagoval dovolací súd a jeho závery v tejto súvislosti považoval ústavný za ústavne konformné. Platí to okrem iného aj pre dovolacím súdom prezentovaný výklad použitia mimotrestných noriem v rámci blanketných ustanovení Trestného zákona v tejto trestnej veci (vrátane vymedzenia konkrétnej právnej povinnosti, ktorá mala byť konaním sťažovateľa porušená) a tiež odôvodnenia názoru, pre ktorý dovolací súd nepovažoval za potrebné odvolacie rozhodnutie napriek jeho zisteným nedostatkom zrušiť, a to s prihliadnutím na výšku škody, keď by k zmene rozhodnutia v prospech dovolateľov (teda aj sťažovateľa) súdmi nižších stupňov nemohlo dôjsť. K ostatnej zmienenej námietke vyúsťujúcej do sťažovateľom tvrdenej nemožnosti dovolacieho súdu posudzovať zohľadnenie individualizácie trestu súdmi nižších stupňov sťažovateľ argumentoval nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 519/2019 z 2. apríla 2020, s ktorého závermi má byť názor dovolacieho súdu v príkrom rozpore. Podstata označeného

rozhodnutia však spočívala v niečom inom. Ústavný súd porušenie tam namietaných práv vyslovil z dôvodu nedostatočného odôvodnenia použitia § 371 ods. 5 Trestného poriadku pri (na rozdiel od aktuálnej veci) úplnom vypustení jedného z kvalifikačných znakov skutkovej podstaty, a to znaku podľa § 212 ods. 4 písm. e) Trestného zákona, ako aj z dôvodu, že sa najvyšší súd vôbec nevyjadril k námietke tamojšieho sťažovateľa o absencii uvedenia dôvodu použitia § 194 ods. 2 písm. a) Trestného zákona. Išlo teda o iné okolnosti veci, preto tvrdenie o príkrom rozpore záverov dovolacieho súdu s označeným nálezom ústavného súdu nie sú namieste.

113. Ústavný súd preto uzatvára, že s prihliadnutím na všetky uvedené zistenia a okolnosti danej veci neprichádzalo do úvahy vysloviť porušenie základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2, čl. 49 a čl. 50 ods. 3 a 6 ústavy, jeho práv podľa čl. 6 ods. 1 a ods. 3 písm. a), b) a d) a čl. 7 ods. 1 dohovoru ani práva podľa čl. 2 ods. 1 protokolu č. 7 či práva podľa čl. 47, čl. 48 ods. 2 a čl. 49 ods. 1 charty napadnutým uznesením dovolacieho súdu sp. zn. 1 TdoV 7/2019 z 24. marca 2022, preto ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovelo.

V.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

114. Ústavný súd v prvom rade pripomína svoju judikatúru týkajúcu sa práva na zákonného sudcu, v ktorej uviedol, že princíp zákonného sudcu treba pokladať za celkom neopomenuteľnú podmienku výkonu súdnej moci, keďže na jednej strane dotvára a upevňuje sudcovskú nezávislosť a na strane druhej predstavuje pre účastníka, resp. stranu konania záruku, že na rozhodnutie jeho veci sú povolané súdy a sudcovia podľa vopred ustanovených zásad tak, aby bola zachovaná zásada pevného a náhodného pridelenia súdnej agendy a aby bol vylúčený – pre rôzne dôvody a rozličné účely – výber súdov a sudcov „*ad hoc*“ (pozri napr. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07).

115. Základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi bytostne ovláda celé konanie všeobecného súdu vo veci konkrétneho účastníka. Rešpektovanie tohto základného práva v individualizovanom súdnom konaní tak determinuje nielen ústavnú akceptovateľnosť súdneho rozhodnutia ako zásadne *inter partes* záväzného právno-aplikačného úsudku konajúceho súdu o predmete konania, ale aj ústavnú kvalitu samotného procesného postupu všeobecného súdu tvoreného jednotlivými procesno-právnymi úkonmi súdu. Naznačuje to už judikovaný právny názor ústavného súdu, podľa ktorého procesný postup, v ktorom o veci účastníka konania nerozhodol zákonný sudca, resp. súd zriadený v súlade so zákonom, je nezlučiteľný s garanciami vyplývajúcimi z čl. 48 ods. 1 ústavy a napokon aj z čl. 6 ods. 1 dohovoru (III. ÚS 116/06, III. ÚS 291/2016).

116. Európsky súd pre ľudské práva v súvislosti s právom na zákonného sudcu vyslovil, že rozhodovanie veci zákonným sudcom (aj súdom) je základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zákonnosť súdu musí byť okrem iného založená na jeho zložení. Súd zriadený zákonom musí byť teda obsadený zákonným spôsobom (rozsudok ESĽP vo veci *Buscarini v. San Marino* zo 4. 5. 2000).

117. Prvoradým účelom základného práva na zákonného sudcu vyplývajúceho z čl. 48 ods. 1 ústavy je teda zabrániť tomu, aby súd, ktorý má konkrétnu vec prerokovať a rozhodnúť, bol obsadený spôsobom, ktorý by sa dal označiť za svojvoľný alebo prinajmenšom za účelový. Toto

základné právo je konkretizované v procesných kódexoch, pre posudzovaný prípad v Trestnom poriadku a v predpisoch upravujúcich organizáciu súdnictva a postavenie sudcov.

118. K týmto kritériám treba priradiť v prvom rade vecnú, funkčnú a miestnu príslušnosť súdov. Potom nasleduje obsadenie súdu, ktoré je v procesných poriadkoch a v zákone o súdoch vymedzené od samosudcu až po rozmanité rozhodovacie útvary (senáty) zložené z troch a viacerých sudcov. Na to nadväzuje zásada pridelovania vecí jednotlivým sudcom alebo senátom v súlade s pravidlami obsiahnutými v rozvrhu práce a spôsobom, ktorý určuje zákon (m. m. IV. ÚS 116/2011, III. ÚS 62/2015).

119. Zákonný sudca je podľa judikatúry ústavného súdu sudca, ktorý spĺňa zákonom ustanovené podmienky na funkciu sudcu. Okrem toho za zákonného sudcu treba však pokladať sudcu určeného v súlade s rozvrhom práce vecne a miestne príslušného súdu; ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie v senáte; ako aj sudcu, ktorému boli veci pridelené z dôvodu vylúčenia iného sudcu pre zaujatosť alebo pre iné ďalšie dôvody (pozri napr. II. ÚS 118/02, II. ÚS 119/02).

120. Z judikatúry ústavného súdu i EŠLP možno vyvodiť, že súčasťou záruk spojených s právom na zákonného sudcu sú aj požiadavka transparentnosti a predvídateľnosti pridelenia vecí zákonnému sudcovi, t. j. pridelovania súdnej agendy, ktoré musí byť regulované priamo v rozvrhu práce (formálny aspekt), ako aj požiadavka stability súdu zabraňujúca svojvoľnému odňatiu vecí zákonnému sudcovi po tom, ako mu bola pridelená, obe tieto požiadavky musia byť reálne, transparentné, určené vopred a musia obsahovať záruky proti ich zneužitiu (materiálny aspekt), aby mohlo dôjsť k naplneniu práva na zákonného sudcu.

121. Dovolací súd v súvislosti s personálnym obsadením vo veci konajúceho senátu priamo v odôvodnení napadnutého rozhodnutia špecifikoval spôsob, akým bol senát kreovaný. Uviedol, že dovolanie obvineného [REDAKOVANÉ] predložené najvyššiemu súdu 9. júla 2019 bolo náhodným výberom pridelené senátu 1TdoV, ktorého stálymi predsedami, resp. členmi v tom čase boli: 1. JUDr. Libor Duľa, 2. JUDr. Štefan Michálik, 3. JUDr. Peter Paluda, 4. JUDr. Peter Szabo a 5. JUDr. František Mozner a náhradnými predsedami, resp. členmi boli: 6. JUDr. Alena Šišková, 7. JUDr. Pavol Farkaš, 8. JUDr. Viliam Dohňanský a 9. JUDr. Dana Wänkeová. Podľa § 31 ods. 4 druhej vety Trestného poriadku bol z rozhodovania vylúčený JUDr. Peter Szabo, ktorý sa v prejednávanej veci zúčastnil na rozhodovaní ako sudca odvolacieho súdu. V čase nápadu veci teda boli zákonnými sudcami JUDr. Libor Duľa, JUDr. Štefan Michálik, JUDr. Peter Paluda, JUDr. František Mozner a JUDr. Alena Šišková. Vzhľadom na to, že následne došlo k prerušeniu funkcie sudcu u JUDr. Libora Duľu (11. októbra 2019), resp. zániku funkcie sudcu u JUDr. Štefana Michálika (28. októbra 2020), boli títo v súlade s poznámkou v bode 2 k osobitnej časti rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2019 v znení opatrenia č. 7 (t. j. v čase nápadu veci) týkajúcej sa trestnoprávneho kolégia nahradení JUDr. Pavlom Farkašom a JUDr. Danou Wänkeovou ako náhradnými členmi senátu 1TdoV, a to podľa poradia, v akom boli uvedení v prehľade o zložení tohto senátu v rozvrhu práce v znení účinnom v čase pridelenia veci, keďže u JUDr. Viliama Dohňanského (pôvodne náhradného člena tohto senátu na 8. mieste) došlo medzičasom (6. januára 2020) k prerušeniu výkonu funkcie. K 1. augustu 2021 sa vzdala funkcie sudkyne JUDr. Alena Šišková, ktorú v súlade s už zmieneným ustanovením rozvrhu práce v spojení s bodom 1 druhou vetou jeho prechodných ustanovení a čl. XVI ods. 4 a 5 rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2021

v znení opatrenia č. 15 nahradila JUDr. Jana Serbová/Kostolanská (s poradovým číslom 3 v senáte 2TdoV), keďže poradové číslo registra, pod ktorým je táto vec evidovaná, končí číslicou 7, pričom 7. miesto v zastupujúcom senáte 2TdoV nebolo v čase vzniku dôvodu na uskutočnenie zastúpenia (t. j. 1. augusta 2021) obsadené a JUDr. Peter Hatala a JUDr. Juraj Kliment sú podľa § 31 ods. 4 druhej vety Trestného poriadku z rozhodovania vylúčení, pretože sa v prejednávanej veci zúčastnili na rozhodovaní ako sudcovia odvolacieho súdu.

122. Pokiaľ išlo o dovolanie sťažovateľa, ktoré bolo najvyššiemu súdu predložené 12. februára 2020, toto bolo pôvodne vedené pod novou sp. zn. 1 TdoV 2/2020, avšak následne bola táto vec v súlade s čl. II ods. 8 rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2020 v znení opatrenia č. 2 (t. j. v znení účinnom v čase jej nápadu) ako súvisiaca vec pridelená senátu, ktorému už bola skôr náhodne pridelená vec obvineného [REDAKOVANÉ], a to pod pôvodnou sp. zn. 1TdoV 7/2019, keďže požiadavka, aby o opravných prostriedkoch podaných viacerými osobami proti tomu istému rozhodnutiu rozhodoval senát v rovnakom zložení, vyplýva zo základného práva na zákonného sudcu [pozri napr. nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 249/2017-32 z 31. augusta 2017].

123. Podľa § 3 ods. 3 zákona o súdoch zákonný sudca je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prejednávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Účastník konania alebo strana v konaní, v ktorom rozhoduje súd v senáte, nemá právo na vopred určeného sudcu spravodajcu. Zákonným sudcom je aj sudca určený podľa odseku 4, podľa ktorého zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce.

124. Porušenie práva na zákonného sudcu sťažovateľ nachádza v súvislosti s určením sudkyne JUDr. Jany Serbovej/Kostolanskej (prvotne zaradenej do senátu 2TdoV) za členku vo veci konajúceho senátu (1TdoV), ktorá nahradila pôvodnú členku senátu JUDr. Alenu Šiškovú, ktorej zanikla funkcia sudcu k 1. augustu 2021. Podľa sťažovateľa nie je možné pripustiť, aby sa dopĺňovanie sudcov do senátu vykonalo na základe pravidiel prijatých v budúcnosti, t. j. rozvrhom práce na rok 2021 (v znení opatrenia č. 15). Správne by mal spôsob kreácie chýbajúceho člena senátu jasne ustanovovať rozvrh práce účinný v čase pridelenia veci. Zároveň sťažovateľ usúdil, že ak takto nie je možné postupovať, tak je potrebné uplatniť náhodný výber.

125. Keďže sťažovateľ iné skutočnosti v rámci namietaného porušenia základného práva na zákonného sudcu v ústavnej sťažnosti nenamietal a rovnako nenamietal pridelenie jeho veci podľa čl. II ods. 8 rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2020 v znení opatrenia č. 2 (t. j. v znení účinnom v čase jej nápadu) ako veci súvisiacej senátu, ktorému už bola skôr náhodne pridelená vec obvineného [REDAKOVANÉ] (pod pôvodnou sp. zn. 1TdoV 7/2019), ústavný súd spôsob tvorby senátu (jeho zmeny) do zmienenej jeho obmeny doplnením JUDr. Janou Serbovou/Kostolanskou nepreskúmaval.

126. Vychádzajúc z obsahu základného práva na zákonného sudcu (čl. 48 ods. 1 ústavy) a nadväzane na to zo základných zásad činnosti súdov ustanovených zákonom o súdoch, osobitne zohľadňujúc účel a zmysel zakotvenia zásady uvedenej v § 3 ods. 3 druhej vete zákona o súdoch, podľa ktorej ak rozhoduje súd v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte v čase napadnutia veci na súd, je nevyhnutné konštatovať, že vydaním zmien a doplnkov v rozvrhu práce nemožno bez zákonom

predpokladaných dôvodov meniť personálne zloženie senátov v už pridelených veciach. To by bolo v rozpore so zásadami prideľovania vecí sudcom podľa vopred daných pravidiel určených v rozvrhu práce tak, aby bol vylúčený svojvoľný a účelový výber sudcov.

127. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach prijal záver, že za senát zložený zo zákonných sudcov možno považovať len senát zložený zo sudcov príslušného súdu, ktorí tvorili tento senát v čase pridelenia veci. Ústavnej zásade neodňateľnosti zákonného sudcu tak nezodpovedá prípad, ak zákonní sudcovia senátu, ktorému bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie, boli menení bez splnenia zákonných predpokladov na vykonanie takýchto zmien neskoršie vydaným rozvrhom práce ako riadiacim aktom predsedu súdu (prípadne jeho zmenami a doplneniami). K zmene v zložení senátov vo veciach už pridelených na prerokovanie a rozhodnutie by malo dochádzať v zásade len výnimočne a za vopred stanovených pravidiel (nie *ex post*), ktoré umožňujú predvídať túto zmenu (napr. formou zastúpenia a pod.) (I. ÚS 249/2017, II. ÚS 434/202, II. ÚS 125/2021, IV. ÚS 53/2021).

128. Ústavný súd však zároveň vo viacerých svojich doterajších rozhodnutiach vyslovil, že ak nastanú okolnosti odôvodňujúce presun podľa rozvrhu práce pridelenej veci (resp. agendy) na iného sudcu pre dôvody uvedené v právnom predpise, tak aj sudcov, ktorým boli veci následne pridelené, treba takisto považovať za zákonných sudcov podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Postup predsedu súdu ako orgánu štátnej správy súdov, ktorý je v súlade s ustanoveniami právnych predpisov, nemožno preto bez ďalšieho hodnotiť ako porušenie základného práva účastníka (strany) súdneho konania podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (II. ÚS 87/01, II. ÚS 118/02, III. ÚS 90/02, III. ÚS 295/08, III. ÚS 277/2010, II. ÚS 122/2016). Zo zákonného vymedzenia zákonného sudcu okrem iného vyplýva aj to, že sa zaň považuje každý člen senátu, ktorý bol rozvrhom práce, prípadne jeho dodatkami pridelený do konkrétneho senátu (II. ÚS 122/2016).

129. V aktuálnej veci je nesporné, že pôvodnej členke konajúceho senátu I TdoV JUDr. Alene Šiškovéj k 1. augustu 2021 zanikla funkcia sudcu, ako aj to, že v tomto senáte v rozhodnom čase už nebol zaradený ďalší sudca, ktorým by mohlo byť uvoľnené miesto po menovanej sudkyňi v konajúcom päťčlennom senáte obsadené. Najvyšší súd preto k jeho obsadeniu pristúpil skrz rozvrhom práce upraveným inštitútom zastúpenia sudcom z iného senátu.

130. Zo znenia príslušných rozvrhov práce najvyššieho súdu (na rok 2019 aj 2021), s ktorými sa ústavný súd oboznámil, vyplýva, že dovolací súd sa pri následnom zostavovaní konajúceho senátu jeho doplnením zastupujúcou sudkyňou (spôsobom, ako ho presne opísal najvyšší súd v napadnutom rozhodnutí a aj vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti) striktne pridržal ich znenia. Kľúčovým pre jeho postup bol rozvrh práce na rok 2019 (t. j. platný a účinný v čase napadnutia veci najvyššiemu súdu) za súčasného použitia ustanovení rozvrhu práce (na rok 2021) aktuálnych v relevantnom čase, t. j. v čase vzniknutých zmien (keď došlo k zániku funkcie sudkyne – členky senátu), pritom pravidlo o použití aj týchto neskorších ustanovení bolo zakotvené už v rozvrhu práce na rok 2019 v znení opatrenia č. 7 v prechodných ustanoveniach v bode 1 v spojení s poznámkou v bode 2 k osobitnej časti rozvrhu práce týkajúcej sa trestnoprávneho kolégia. To svedčí o tom, že spôsob, akým bol senát vytvorený, bol vopred určený, jednoznačný a transparentný. Výber konkrétnej sudkyne, ktorá napokon v senáte vo veci rozhodovala, pritom nezávisel ani od ľubovôle žiadneho súdneho funkcionára (riadiaceho predsedu senátu či predsedu súdu), ktorý by sudcov (sudkyňu) menoval (doplnil senát) bez možnosti poznania pravidiel,

na základe ktorých by tak urobil. Ústavné požiadavky kreovania konajúceho päťčlenného senátu dovolacieho súdu (transparentnosť a predvídateľnosť určenia zákonného sudcu) teda boli v danom prípade naplnené a nič nesignalizuje, že by určenie zastupujúcej sudkyne bolo svojvoľné alebo účelové.

131. Za podstatné pre svoje rozhodnutie v tejto otázke však ústavný súd považoval to, že žiadna okolnosť nenaznačuje, že by v danej veci došlo k akémukoľvek ovplyvňovaniu pri určení konkrétnej zastupujúcej sudkyne či jej netransparentnému výberu. Podstata námietky sťažovateľa spočíva v tom, že na určenie zastupujúcej sudkyne boli použité aj ustanovenia neskôr prijatého rozvrhu práce, čo môže mať za následok neprijateľné určenie zastupujúceho sudcu *ad hoc*. Vzhľadom na povahu ústavnej sťažnosti, ktorou je konkrétna ochrana individuálnych základných práv a slobôd, sa však ústavný súd musel sústrediť na skutočnosť, či tieto ustanovenia rozvrhu práce na rok 2021 boli spôsobilé netransparentne a nepredvídateľne (najmä negatívne vo vzťahu k sťažovateľovi) ovplyvniť výber zastupujúcej sudkyne. Opatrenie, ktoré reagovalo na zánik funkcie sudkyne JUDr. Aleny Šiškovéj, t. j. opatrenie č. 15 (sp. zn. Spr 979/2021 z 28. júla 2021) k rozvrhu práce na rok 2021 neobsahovalo okrem „vypustenia“ menovanej sudkyne zo zoznamu predsedov senátov trestnoprávneho kolégia žiadnu takú aktuálnu zmenu úpravy rozvrhu práce, ktorá by bola spôsobilá akokoľvek v danej chvíli ovplyvniť výber zastupujúceho sudcu v tom smere, že by predurčovala na túto pozíciu JUDr. Janu Serbovú/Kostolanskú. To, že sa napokon menovaná sudkyňa stala zastupujúcou v senáte 1TdoV, bolo v dôsledku úpravy prijatej ešte pred vznikom situácie iniciujúcej tento postup. Táto sudkyňa aj pred prijatím dotknutého opatrenia bola zaradená ako stála členka senátu 2TdoV a nachádzala sa na treťom mieste príslušného zoznamu sudcov. Teda s jej „pozíciou“ opatrenie na účel ovplyvnenia jej výberu „nehýbalo“ a rovnako toto opatrenie nezasahovalo do spôsobu – pravidiel – určenia konkrétneho zastupujúceho sudcu. Za takejto situácie nebolo možné uvažovať o jej určení ako zastupujúcej sudkyne *ad hoc*. V tomto zmysle preto nebolo do základného práva sťažovateľa na zákonného sudcu zasiahnuté.

132. Takisto ústavný súd nevyhodnotil ako možný neprípustný zásah do základného práva sťažovateľa nebyť odňatý zákonnému sudcovi neurčenie zastupujúceho sudcu náhodným výberom z dôvodu neobsadenia poradového miesta č. 7 v zozname sudcov príslušného senátu, resp. ako na tom trvá sťažovateľ, jeho neexistencie v rozvrhu práce. Pre zachovanie ochrany označeného práva je podstatnou tá skutočnosť, že po nemožnosti použitia tejto úpravy (kvôli neobsadeniu tohto miesta alebo jeho neexistencii) bolo následne pokračované v procese výberu zastupujúceho sudcu v intenciách ďalších rozvrhom práce na rok 2021 v čl. XVI ods. 3 a 5 vopred ustanovených pravidiel, bez vykonania ich účelových zmien. Opäť teda išlo o transparentný a predvídateľný postup.

133. Ústavný súd tak konštatuje, že k zmene v zložení senátu došlo z legitímneho dôvodu a na základe právnej úpravy regulujúcej organizáciu práce najvyššieho súdu. Takýto postup je zákonný, a teda aj súladný s ústavou. Podľa názoru ústavného súdu zmeny v personálnom obsadení senátu dovolacieho súdu prerokúvajúceho sťažovateľovu vec opísaným zákonným pravidlám a záruke základného práva na zákonného sudcu zodpovedali.

134. Sťažovateľom uplatnenú argumentáciu postavenú na záveroch nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 287/2020-37 z 28. januára 2021 nemožno považovať za relevantnú. Ústavný súd v označenej veci riešil prípad, keď zastupujúci člen senátu 1T najvyššieho súdu bol určený

zo senátu 2T riadiacim predsedom senátu 2T, avšak bez akejkoľvek transparentnosti pri výbere z troch možných sudcov ako potencionálnych zastupujúcich sudcov. Vyjadrenie predsedu najvyššieho súdu v konaní pred ústavným súdom pritom neobsahovalo ani len tvrdenie, že zastupujúci člen do senátu 1T bol skutočne určený riadiacim predsedom senátu 2T. Ústavný súd preto konštatoval, že na základe dostupných informácií nebolo možné dospieť k jednoznačnému záveru o tom, že sudkyňa (zo senátu 2T), ktorá ako členka senátu 1T rozhodovala o veci sťažovateľov, bola určená podľa pravidla obsiahnutého v čl. V ods. 2 rozvrhu práce najvyššieho súdu, teda určená predsedom senátu 2T.

135. V tam preskúmvanej veci ústavný súd vyslovil porušenie základného práva na zákonného sudcu z dôvodu, že rozvrh práce dotknutého súdu nebol transparentný a chýbal potrebný popis algoritmu výberu konkrétneho sudcu na zastupovanie do iného senátu. Vtedy konštatoval, že nie je ústavnoprávne akceptovateľné, keď je obsadenie senátu prenechané na rozhodnutí súdneho funkcionára, ktoré sa deje za zatvorenými dverami a ak súd v rozvrhu práce nevymedzí konkrétnych sudcov, ktorí majú rozhodovať vrátane algoritmu ich výberu.

136. Je zrejmé, že v danej veci išlo o celkom iný prípad. Rozvrh práce evidentne určoval konkrétneho sudcu a rovnako bol vopred známy algoritmus, akým sa v konečnom dôsledku senát kreoval.

137. Pretože reálne uplatnený postup dovolacieho súdu pri určení personálneho obsadenia konajúceho senátu sa jednoznačne javil ako nespochybniteľný, správny a ústavne akceptovateľný spôsob kreovania zákonného senátu spĺňajúci požiadavky kladené na zákonného sudcu tak ústavou a zákonom o súdoch, ako aj judikatúrou ústavného súdu a ESLP, t. j. za súčasného vylúčenia svojvoľného a účelového výberu sudcov, ktorí majú vo veci konať a rozhodnúť, neostávalo iné, iba ústavnej sťažnosti sťažovateľa aj v tejto časti nevyhovieť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. júna 2024

Miloš Maďar
predseda senátu